

Evangelio según SAN MARCOS

*Liá'a Juan Bautístaca jiníctala yáairri
(Mt 3:1-12; Lc 3:1-9,15-17)*

¹ Quéechanacu sáicai chuánshi bangéliu* Jesucristo Dios Cúulee shínaa. ² Liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu Isaías litánanimica limáni Licúuleerru:

“Nubánua nubéechau íiwerri'inaa nuchuáni jibéecha,
quéewique'e lichúni iníjbaa.

³ Báqueerri chóniwerri máidaderri jiníctala yáairri:

Ichúni iníjbaa íiwaca lirrú;
iméecu áabai iníjbaa machácani”.

⁴ Libésunate'eewoo Juan Bautista íyadau wáunamactaca libáutisa chóniwenai; limá'ee nalí, arrúnaa éejuederri iyáu Diosru ya ibáutisacoo, quéewique'e Dios méetuerrri ijíiconaa. ⁵ Íchaba náa'a yáainai Judea shínaa cáinabi íta'aa, ya liá'a chacáalee Jerusalén najiáu néemicani. Náiiwa najíiconaa Diosru, ya Juan báutisa nayá méeda Jordán yáacula.

⁶ Juan íbala yáairri caméeyu íchunayu, libájini líiwali rícu áabai íimanaayu, ya líya langosta, újni irríchu máanuica ya máaba yáamitu awáca íibisai. ⁷ Léewidacala limá'ee: “Nuáwinaami báqueerri íinu mawí cadánani núcha, jócaita

---

* **1:1** bangéliuBangéliu liwówai limá liá'a chuánshi sáicaica.

cawówanaa nutájiacoo nuwáseda lishínaa sandalia báji. ⁸ Nuyá báutiseerri iyá shiátaiyu; ne liyá liáminaa irrújoo iyá Espíritu Santoyu.”

Jesús báutiseerriu

(Mt 3:13-17; Lc 3:21-22)

⁹ Liyáali éerrimite, Jesús jiáu Nazaret rícuha yáairri cáinabi Galilea rícu, ya Juan báutisa méeda Jordán yáacu jíni. ¹⁰ Quéecha'inaami lijiácoo shiátai yáacucha, Jesús cába éerri méecucoo ya Espíritu Santo yúrrucoo linácula jicá'a áabai paloma. ¹¹ Jáiwa'ee Jesús éemi Lisálijinaa chuániu éerri rícueji, máirri'ee: “Jiyáwa Nucúulee canínai nucábaca, liá'a nuwínanica”. —Cháwa'ee Dios ma licúuleerru.

Wawásimi wówairri licába Jesús cáacoo

(Mt 4:1-11; Lc 4:1-13)

¹² Liáwinaami liáni, liá'a Espíritu Santo libánua Jesús liáque'iu jiníctala yáairri. ¹³ Néerra liyá cuarenta éerri, liyá cuéshinai cawálani íibi ya Wawásimi wówairri licába licáacoo liá'a Jesúsca; ya ángelbini íinuenai ya nasírbia lirrú.

Jesús prínsipia lishínaa tráawaju Galilea rícu

(Mt 4:12-17; Lc 4:14-15)

¹⁴ Liáwinaami naníqui Juan cuíta manúmai rícula, Jesús yáau Galilea néerra líiwa liá'a chuánshi sáicaica Dios bánuani líiwaça. ¹⁵ Jesús má'ee chóniwenairru: “Jái íinucai liá'a léerdica, ya liá'a Dios wánacaalauca urrúnii. Éejoo Diosru ya irríshibia éebidayu liá'a sáicai chuánshica”.

Jesús máida cuatro catésucani
(Mt 4:18-22; Lc 5:1-11)

¹⁶ Áabai éerri Jesús bésuneerriu liácoo Galilea shínaa manuá tácoowa, licába'inaa Simón ya léenajirri Andrés. Yúquenai nayá nashínaa máaya shiátai yáacula. ¹⁷ Jesús limá'ee nalí:

—Yáau nuájcha, ya nuyá numéda iyájoo catésucani washiálicuenai.

¹⁸ Liyáalimi namáaca namáayaniu ya náau liájchai.

¹⁹ Píitui rími libéechalata, Jesús cába Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, yéenai áabai lancha rícu nachúni nashínaa máayau.

²⁰ Liyáalimi limáida nalí, ya jáiwa'ee namáaca nasálijinaa Zebedeo lancha rícu náajcha náa'a yúdainai liyá, ya náau Jesús yáajchai.

Báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii

(Lc 4:31-37)

²¹ Náiiinu Capernaúm néerra, lirrícula éerrica liwówa íyabactacoo, Jesús wáaroo sinagoga† rícu (cuíta náawacatau náa'a judíobini) ya lichána léewida'ee nayá chóniwenaica.

²² Náa'a chóniwenaica nacáarrudau nacába léewidacala, jiniwata limédacala quinínama wánacaalashiyuni, ya jócala léewida léjta náa'a éewidenai ley nácu. ²³ Chacáalee shínaa sinagoga rícu ái báqueerri washiálicuerri wáaleerri áabai espíritu máashii, liyá limáidada'ee Jesúsru:

---

† 1:21 sinagoga Yáarruishi náawacactacoo náa'a judíobinica.

24 —¿Táda jiwárroo wáajcha Jesús Nazaret néenee sái? ¿Jiyá ínuerri limárda wayá? Nucúnusia jiyá, nuá léenaa jiyá Santo Dios shínaa. Chá'ee limá Jesúsru liá'a espíritu máashiica.

25 Jesús cáita liá'a espíritu limá lirrú:

—¡Manúmata jimáaca washiálicuerri liéni!

26 Liá'a espíritu máashiica licúsuda liá'a washiálicuerrica, ya limáidada cadánani lijiáu liúchai. 27 Quíninama nacáarrudau, ya nasáta néemi nayá wáacoo:

—¿Tána léji liéni? ¡Léewidaca wáaliyu, ya wáliierri quíninama libánuaca! ¡Lécchoo liá nali bánua náa'a espíritu máashii ya naméda liwánacaala!

28 Ya liyáalimi náa léenaa Jesús íiwanaa quíninama Galilea shínaa cáinabi íta'aa.

Jesús chúni Simón Pé'eru néerru

(Mt 8:14-15; Lc 5:38-39)

29 Quéecha'inaami najiácoo sinagoga rícuha, Jesús yáa'eewoo Santiago ya Juan yáajcha, náabana néerra náa'a Simón ya Andrés.

30 Ruá'a Simón néerruca rúwechoo cama íta'aa bálínechoo ruwáalia licámuna. Jáiwa náiiwa Jesúsru jini, 31 jáiwa lirrúniwai, liwína rucáaji nácu libárrueda ruyá; liyáalimija léedau rúcha liá'a licámuna, jáiwa rusírbia nali.

Jesús chúni íchaba bálíneueu

(Mt 8:16-17; Lc 4:40-41)

32 Wówai'inaami cáiwia wárruacuwai samáaque'e, natée quíninama náa'a bálíneecoo ya náa'a wáalianai demonio

Jesúsru, ³³ ya quinínama chacáalee náawacau cuíta núma lícu. ³⁴ Jesús chúni matuínaami bálínacaalashi chóniwenai wáalianica, ya lijéda íchaba demonio; ne jócai líná natáaniaca náa'a demonioca, níwata nacúnusiani.

Jesús éewiderrri sáicai chuánshi náa'a sinagoga rícu

(Lc 4:42-44)

³⁵ Ujnicáta'inaa, catáwacai újnibii, Jesús bárroo ya lijiáu chacáalee rícuha quéewique'e liácoo lióracoo chalée jiníctala yáairri.

³⁶ Simón ya lijúnicaí náau namúrru Jesús, ³⁷ ya náiiinu'inaami jíni namá'ee lirrú:

—Quinínama namúrru jiyá.

³⁸ Ne léeba'ee nachuáni:

—Wáau áabata chalée urrúnicta mawí; néeni lécchoo nurrúnaa núíwa sáicai chuánshica, linácuejiwa nujiáu líáni.

³⁹ Cháwa'ee Jesús jínanicoo quinínama Galilea, líiwa limácoo sáicai chuánshica sinagoga rícuha ya lijéda demonio.

Jesús chúni báqueerri leproso

(Mt 8:1-4; Lc 5:12-16)

⁴⁰ Báqueerri washiálicuerri bálinerriu chorrówa íyeerri náinaa jí'ineerri lepra[‡] nácu, irrúniu Jesúsru, ya litúyau liúrruiú ita'aa limá'ee:

—Jiwówaicta jéewa jichúni nushínaa bálínacaalashi.

[‡] **1:40** lepra Bálínacaalashi íyeerri náinaa.

⁴¹ Jesús carrúni jináata licábacani; lidúnuni licáajiyu wáni limá:

—Jajá, nuwówai ¡Jimáacau sáica!

⁴² Liyáalimi léedau liúcha lepraca bálínerrimicoo ya limáacau sáica. ⁴³ Jesús wána liácoo liyáalimi, ya líiwa lirrú bájialanani:

⁴⁴ —Jicábateni, ujíwa ábirruni; bácai rími jiáu jiyadacoo sacerdoterru, ya jitée jishínaa jiméetua'inau jiyáu, liá'a Moisés wánanimita imédaca, quéewique'e quinínama yáa léenaa jáica sáica jiyái jibálinacaala yúchau.

⁴⁵ Ne liá'a washiálicuerri liáwai, jáiwa líiwadeda quinínamarru jíni liá'a bésuneerricoo. Tándawa Jesús jócai éewa liwárruacoo matuínaami chacáalee rícu, arrúnaa limáacacoo bináaweji, á'a báawachala jinícta chóniwenai; ne quinínama matuínaami náiiinu nacába liyá.

2

Jesús lichúni báqueerri macáwai (Mt 9:1-8; Lc 5:17-26)

¹ Áabi éerri liáwinaami, Jesús éejoo liwárruacoo Capernaúm rícula. Quéecha'inaami náa'a chóniwenai náa léenaa liyá cuíta lícu, ² jáiwa náawacau íchaba chóniwenai jócani éenaa cuíta nánibala; ya líiwa nalí sáicai chuánshica. ³ Néenee, cuatro washiálicuenai téé lirrú, báqueerri macáwai. ⁴ Ne bájialaca chóniwenai jóca néewa narrúnda Jesúsruni, jáiwa náirrau cuíta íta'aa néeda áabai libáinaa á'a liyáctaca, súwarra rícueji náurrucueda liá'a bálínerricoo liárrubai íta'au

lirru wáctacoo. ⁵ Jesús cába'inaami néebida linácu, limá lirru liá'a bálínerricoo:

—Nucúlee, jijíconaa máaquerriu liméetuacoo.

⁶ Áabi éewidenai yáaine léenaa ley wáineu nayáca, napénsaa: ⁷ ¿Chíta quéewoo litáaniaca cháji liéni? Lichuáni táanierrri máashii Dios nácula. Bácairrimi Dios éewerri liméetua jíconaashi. ⁸ Ne Jesús liyáalimi liá léenaa liá'a napénsani nayáca, néenee lisáta léemiu nayá:

—¿Tánda ipénsa chárra? ⁹ ¿Tána mawí jócai tráawajui, numá macáwai: “Jijíconaa máaquerriu liméetuacoo”, o numá lirru: “Jibárrroo, jiwína jiárrubaiu jijínau”? ¹⁰ Ne nuyadaminaa irrúni nuyá, Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wáalierrri wánacaalashi cáinabi ita'aa liméetua'inaa jíconaashi.

Néenee limá macáwairru:

¹¹ —Numá jirru, jibárrruau, jiwína jiárrubaiu ya jiáu jíbana néerrau.

¹² Liá'a bálínerricoo libárrroo cawíquinta, ya liwína liárrubaiu lijiáu néenee, natuími rícula quinínama. Linácue jiliéni, nacáarrudau quinínama, jáiwa náa saícai Diosrui, namá'ee:

—Jócai wacába cáji cháí bésunacoo.

Jesús máida Leví lishírruedaque'e lirru

(Mt 9:9-13; Lc 5:27-32)

¹³ Liáwinaami Jesús yáu báaniu manúa tácoowala; náa'a chóniwenai yáawacau lirru, ya liyá léewida nayá. ¹⁴ Libésuna'inaamiu licába Leví, licúulee liá'a Alfeo, wáairriu liyáca náarrui náa'a cóbrenai impuesto Romarru. Jesús ma lirru:

—Jínu nuájcha.

Leví bárroowai liáu liájchai.

¹⁵ Jáiwa'ee Jesús íyeerri liyáca Leví íibana néeni, ya íchaba cóbrenai impuesto Romarru, ya áabi chóniwenai máashiini íiwanaa, wáaine'eewoo mésa nácu lécchoo, Jesús yáajcha ya lishínaa éewidenaicoo, jiniwata íchabani náa'a yáainecoo liájcha. ¹⁶ Áabi éewidenai ley shínaa, náa'a fariséoca, nacába'inaami Jesúscá íyeerri liyáca náajcha quinínama náa'a, nasáta néemi náa'a éewidenaicoo:

—¿Tánda ishínaa qéewidacai íya náajcha náa'a cóbrenai impuesto ya náa'a cajíconaanica?

¹⁷ Jesús éemi'e jíni, yá'ee limá nalí:

—Náa'a saícanica jócani rúnaa médico, náwa rúnaani náa'a bálinaicoo. Chacábacanaa, nuyá jócai íinu numáida náa'a máinai saícaca nayá, náwa nuínu numáida náa'a cajíconaanica.

Nasáta néemiu ayuno nácu

(Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹⁸ Báitate yúnenai nayáca náa'a éewidenaicoo Juan Bautista ya náa'a fariséoca, néenee áabi chóniwenai náa'a'eewoo Jesús néerra nasáta néemiu wáni:

—Náa'a Juan shínaa éewidenaicoo ya náa'a fariséoca yúnenai: ¿Tánda jóca jishínaa éewidenaica nayúna?

¹⁹ Jesús éeba'ee nachuáni:

—¿Ya néewa nayúnaa náa'a nabítani áabai boda, nácula nashínaa novio yáa náajcha? Nácula liyá náajcha nashínaa novioca jócani éewa nayúnaaca. ²⁰ Ne línuminaa liá'a éerrica natécta'inaa nuyá léjta nashínaa novio; jáicta línu liá'a éerrica, néenee liyáli éerriminaa nayúnaa.

²¹ Jesús íyada chuánshi mawí litáania linácu liá'a wáalii léewidani jinácu ya liá'a ajuítami nawáalianica quéecha. Jiní chúneerri áabai íibalashi dánumimi áabai wáarruma wáalii yáajcha, jiníwata liá'a wáarruma wáliica liáwaqueda liá'a íibalashi dánumimica jái lisúbirria jini, ya liá'a shírricuerriu mawí máanuique'e jini. ²² Jiní lécchoo yáa vino wáalii íimanaashi lidánumimi rícu, jiníwata liá'a vino wáliica wáneerri lisúbirriacoo liá'a íimanaashica, ta lipérdiacoo liá'a vinoca ya íimanaashica. Tándawa arrúnaa yáa vino wáalii íimanaashi wáalii rícu.

Náa'a éewidenaicoo éerruenai trigo dácue sábado rícu

²³ Áabai sábado* Jesús jínaneerriu náabanacta banácali, ya lishínaa éewidenaicoo nabésunau náacoo, jáiwa néerrua trigo dácue. ²⁴ Jáiwa náa'a fariseo nacába'inaami liáni, nasáta néemi:

—Jicábate, ¿Tánda naméda náa'a jishínaa éewidenaicoo jócai wéewa waméda sábado rícu?

²⁵ Ne limá nalí:

---

* **2:23** Éerri nawówa íyabactacoo nashínaa náa'a judíobinica

—¿Jócai cáji iliá icábau Dios chuáni nácu, liá'a David médanimica áabai éerrite quéecha'inaamite liyá ya lijúnicaibinica jáiwate nawáalia jiní rúnijinaa ya nasíntia ínaaishi? ²⁶ Quéecha'inaami Abiatar yáairri sacerdote wácaliyu, David wárruo Dios íbana rícula, jáiwa líiya liá'a páanica Diosru sáica; bácai sacerdotébini éewa náayacani, jáiwa liá náaya lécchoo náa'a chóniwenai yáainecoo liájcha.

²⁷ Jesús túculeda mawí:

—Dios limáaca liá'a sábadoca chóniwenairru, ne jócai chóniwenai sábadorru. Náa'a chóniwenai jócai arrúnaa néndaca táanashia namédani sábadó rícuui, jiníwata wawácali nísani limáacai. ²⁸ Linácueji liéni, nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, wálierri wánacaalishi lécchoo éerri nawówa íyabactacoo.

3

Liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo (Mt 12:1-8; Lc 6:1-5)

¹ Jesús wárruo báaniu sinagoga rícu; lirrícu báqueerri washiálicuerri wálierri áabai licáaji íshiderriu. ² Náa'a fariseo néda lituínaa Jesúsca lichúnicta nacába sábadó rícu, quéewique'e néewa náa lijíconaa. ³ Jesús ma lirrú liá'a washiálicuerri cáaji íshiderricoo:

—Jibárruo jimédau béewami.

⁴ Jáiwa lisáta léemiu náa'a áabica:

—¿Tána wéewa waméda sáica mawí éerri wawówa íyabactacoo: Liá'a sáicaica o léewee

jiliá'a máashiica? ¿Wawáseda áabai cáwicashi o wamárdacani?

Ne jáiwa manúma nayái. ⁵ Néenee Jesús cába nalí íwirri liwówa náa'a yáaine litéeji, máashii liwówa cabálinica nawówa, limá lirrú liá'a washiálicuerrica:

—Jidáquinia jicáajiu.

Liá'a washiálicuerri dáquinia jíni, ya licáaji chúniwai. ⁶ Quéecha'inaami najiácoo fariséoca, nachánau naméda natáaniaca náajcha náa'a heródesbinica quéewique'e náiinua Jesús.

Íchaba chóniwenai manúa tácoowa

⁷ Jesús, náaniu íshirricu íchaba chóniwenai Galílea sánaca, ya liáu lishínaa éewidenaicoo manúa tácoowala. ⁸ Quéecha'inaami náa léenaa máanui limédanica, jáiwa íchaba lécchoo náau nacábacani náa'a Judea sánaca, ya Jerusalén, ya Idumea, cáiwia jiáctejcoo Jordánca ya náa'a cáinabi Tiro ya Sidón. ⁹ Tádawa linácu jiliéni, Jesús bánua jishínaa éewidenaicoorru nawáaliaque'e libéecha madánainaa áabai lancha, quéewique'e jóca chóniwenai bádadani. ¹⁰ Jiníwata íchaba lichúni, quinínama náa'a bálinenaicoo náiiinu linácula nadúnuque'ini.

¹¹ Quéecha'inaami espíritu máashiini cábacani, nacáu náurruimiyu lináneewa namáidada'ee:

—¡Jiyáwa Dios Cúulee!

¹² Ne Jesús liwána jócu natáania linácu quinínama chóniwenai náneewa.

Jesús níwa doce apóstolubínica

(Mt 10:1-4; Lc 6:12-16)

¹³ Liáwinaami Jesús írreerriu dúuli ítala, jáiwa limáida léjta liwówau. Báitate náawacau, ¹⁴ liníwa náiiibicha doce, quéewique'e natálinedacani ya quéewique'e libánua náiiwa saícai chuánshica. Náani liá nají'inaa apóstolubínica. ¹⁵ Ya liá nalí wánacaalashi najédau'inaa demonio chóniwenai yúcha. ¹⁶ Náawa liníwani doce náani: Simón, liáni jí'inaa Pé'eru; ¹⁷ Santiago ya léenajirri Juan, Zebedeo éenibi, limáni jí'inaa Boanerges (liwówa limáca “túrrunerriu éenibi”); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás, ya Santiago, Alfeo cúulee; Tadeo, Simón cananeo saí, ¹⁹ ya Judas Iscariote, liáwinaami wáneerri'inaa náiinua Jesús.

Náa Jesús jíconaa

(Mt 12:22-32; Lc 11:14-23; 12:10)

²⁰ Liáwinaami Jesús wáaroo áabai cuíta rícu, éejoo náawacacoo íchaba chóniwenai, jócai éewa líiyaca ya lishínaa éewidenaicoo. ²¹ Náa'inaami léenaani náa'a Jesús éenajinaica, náau natéecani, namá'ee lócucala éewani.

²² Lécchoo quéewidacani ley shínaaca ínuenai Jerusalén néenee namá'ee: “Beelzebú, chúnsai demonio wácalica, léewa yáairri lirrú liéni washíalicuerrica wánacaalashi léewau'inaa lijédacani chóniwenai yúcha”.

²³ Jesús máida nayá, jáiwa liá nalí áabai licábacanaa limá'ee nalí: “Wawásimi jócai jéda chúnsai Wawásimica. ²⁴ Áabai país

shírrerriu yáaineu grupoyu máashiini cába yáacacoo, jócani éewa nayá machúnuca; ²⁵ ya áabai éenajinai shírreneu, jócai éewa nayáca. ²⁶ Cháwa lécchoo ya Wawásimi lishírrictau ya libárroo lináculawoo, jóca éewa liyáca; líinuminaa amáarractala liyá.

²⁷ “Litáania chítashia wéewau'inaa wagánaqui jini Wawásimica, liá'a cadánani wérrica, Jesús má'ee: Jini éewerri liwárruacoo líbana rícula washiálicuerri cadánanirru ya linédu lishínaa, jóctaca libájidaque'e cháani; bácai cha já'a léewa linéducani.

²⁸ “Núiwa irrú Dios éewerri liméetua quinínama washiálicuenai jíconaa ya quinínama liá'a máashii namánica: ²⁹ Ne liá'a táanierri máashii Espíritu Santo nácu, jócuminaa lédacaniu linácu liá'a limédanica, máaquerrimainau cajíconaiyu mamáarraca.”

³⁰ Liéni Jesús máni'e, jiniwata namácala'ee liwáaliacala espíritu máashii.

Litúwa ya Jesús éenajinai
(Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)

³¹ Néenimichu ruínu ruá'a litúwaca ya Jesús éenajinai, jáiwa namáacau bináaweji nabánua namáidacani. ³² Náa'a chóniwenai wáainecoo Jesús téeki namá lirrú'e:

—Jitúwa, ya jéenajinai ya jéenajetoo yáaine bináawa, namúrru jiyá.

³³ Jesús éeba nachuáni:

—¿Tána nutúwai ya nuéenajinai?

³⁴ Jáiwa, licába náa'a wáainecoo litéeki, lidúcueda'ee:

—Náawa nutúwa ya nuéenajinai náani.
 35 Quinínama náa'a médenai Dios wánacaala,
 léewa nuéenajirri liérra, ya nuéenajetoo ya
 nutúwa.

4

*Jesús méderri licábacanaa liá'a
 cáabanacaica
 (Mt 12:46-50; Lc 8:19-21)*

¹ Báaniu lichána léewidaca calísa tácoowa
 liá'a Jesúsca. Jáiwa náawacau lirrú íchaba
 wérri chóniwenai, néenee Jesús írrau
 áabai lancha rícula liérra calísa yáacu,
 jáiwa liwáawai, nácula chóniwenai máacau
 litácoowa. ² Néenee léewida nayá íchaba nácu
 chá'a licábacanaayu. Liyú liá'a léewidau'u limá
 nalí: ³ “Éemi liáni: báqueerri cáabanacai liáu
 licása banácali íimi. ⁴ Liábana'inaa liyáca
 áabata líimi cáu liúcha iníjbaa lícu, náinu
 náa'a míshiiduca jáiwa náaya jíni. ⁵ Áabata
 cáu líibi íibaca, jinícta sáica cáinabi, liérra
 banácalica, jáiwa lipáquiau madéjcata, jócala
 sáica cáinabi, dujíwalanaa liá'a cáinabica;
⁶ Néenee cáiwia éema jíni lipáquia'inaamiu
 jiníwata lijíchui, máacarra jíni. ⁷ Áabata léena
 liá'a banácalica cáirriu túwirri íibi, jáiwa
 túwirri dáwinawai líinua jíni jócu liá lítawai.
⁸ Ne áabata liá'a banácalica cáirriu saíquitacta
 cáinabi, lidáwinawai liá lítau sáica; áabata yáa
 lítau léjta treinta bátuinaa, áabata sesenta lítau
 ya áabata cien.” ⁹ Ne Jesús túculedani mawí:
 “Náa'a wáalianai nawíbau, néemi'a.”

Jesús ma tánda liméda licábacanaa
(Mt 13:10-17; Lc 8:9-10)

¹⁰ Néenee liáwinaami, Jesús máaca'inaamiu bácai, náa'a yéenai urrúni lirrú náajcha náa'a doce léewidanicoo, nasáta néemiu Jesús tánashia liwówai limá léji liéni licábacanaaca. ¹¹ Jesús éeba'ee limá'ee nalí: “Iyá Dios wána yáa léenaa jócai náa léenaa liwánacaalactaca shínaaca; ne náa'a jócani éebida Dios nácu numá nalí quinínama licábacanaayu, ¹² quéewique'e nacába mawí, ne jócai nacába, ne mawícta éemica jócai éemi, quéewique'e jócai éejoo Diosru, ya tándawa jócai Dios pérdonaa nayá.”

Jesús íiwa liá'a licábacanaa linácu liá'a cáabanacaica
(Mt 13:18-23; Lc 8:11-15)

¹³ Jáiwa limá nalí: “¿Iyá jócani yáa léenaa éemi licábacanaa liéni? ¿Chíta quéewoo yáa léenaa éemi quinínama áabata?” ¹⁴ Liá'a yáabaneerri líimi chaléjta liá'a íiwadedeerri Dios shínaa chuánshi. ¹⁵ Ái áabi chaléjta líimi cáirricoo iníjbaa lícu: Néemini liá'a Dios shínaa chuánshi, ne liáwinaami néemicani líinu liá'a Wawásimi ya lijéda liá'a Dios chuáni yáairri nawówa lícu, léjta míshiidu íyau'u banácali íimi cáirricoo iníjbaa lícu. ¹⁶ Ái áabi já'a léjta líimi liá'a náabanani íiba íibi: Éemenai Dios chuáni narríshibia nawówa yáajchau ya néejoo Diosrui, ¹⁷ ne jócala liwáalia lijíchu sáica, léjta banácali íimi cáirricoo íiba íibi, jócu léewa machácani liyáca; táda linácueji,

Dios chuáni nácueji naméda máashii nalí, jócai namáaca nawówa Dios nácu, tánda néewa nacáacoo Dios chuáni yúcha. ¹⁸ Áabi chaléjta náa'a líimi náabanani túwirri íibi: Éemenai Dios chuáni, ¹⁹ ne náa'a shínaashica yéenai áani cáinabi ita'aa, nawána urrúni liwówa bájjala, lináinaa liá'a rícucai lichálujueda nayá, nawówaicta nawáalia quinínama cábacanaa. Quinínama liáni liwárroo nanácu, ya jócu línada nadáwinacoo Dios chuáni nácu, léjta banácali jócai éewa liá lítau. ²⁰ Ne áí áabi éemenai Dios chuáni ya narríshibiani, nayá médenai saícai, chaléjta líimi náabanani saícaicta cáinabi. Áabi néenaa náani cháí léjta lítau yáainai treinta lítau bátui líimi nácu, naméda píituica, áabi chaléjta yáirriu lítau sesenta, naméda íchaba mawí, ya áabi chaléjta yáairri cien lítau, naméda bájjalanaa.

*Jesús táania licábacanaa liá'a lámpara
(Lc 8:16-18)*

²¹ Ne limá'ee nalí lécchoo: “¿Ne léquichoo naínda áabai lámpara namáacani cajón yáajaba ya cama yáajaba? Jócai, áabai lámpara namáacani áacai, liquénique'e. ²² Chacábacanaa, jiní éenaa libáyacoo liúcha quinínama liá'a léenaajoo, jiní cabáyaintai máacacoo. ²³ Náa'a nawáalianai nawíbau, néemique'e.” ²⁴ Ne limá'ee nalí lécchoo: “Yáa liwówanaa linácu saíca liá'a éemini lécchoo. Ne liá'a néenee dáuca liyú Dios éeneda iyá lécchoo; ya liáminaa irrú mawíjoo. ²⁵ Liá'a éemerri saíca, yáirri'inaa léenaa mawí, ne liá'a

jócai éemi sáica, áawita liyá liá léenaa mawí, liyá pérderrí'inaa liá'a píitui rími liáni léenaa nácu.”

Jesús táania licábacanaa liá'a líimi dáwinerricoo

²⁶ Jesús má'ee lécchoo: “Dios wánacaala chacábacanaa jicá'a báqueerri washiálicuerri yáabaneerri liáabanacaalau cáinabi ita'aa: ²⁷ Chacábacanaa újni jimácta, chacábacanaa újni cábichu liyá, chacábacanaa léjta táayee, léjta éerrinacu, liá'a líimi páquerriu dáwinerriu jócai liá léenaa dáwinau'iu. ²⁸ Liyá jájiu liá'a cáinabica liwána: Quéechanacu lipáquiaw áabai máashiibeeca, néenee lidáwinau liwínaca, néenee liáwinaami líta cámushederrí'inaa lináanaa. ²⁹ Jáicta salírrii lítai, liwína jíni, jiníwata jái yácai léerdi rícuwai.” Cháwa jáicta amáarra liáni éerrica, Dios yúcaminaa wayájoo, o lirríshibiaminaa wayájoo áacairra.

Jesús táania licábacanaa liá'a mostaza úmica (Mt 13:31-32; Lc 13:18-19)

³⁰ Jesús má'ee lécchoo: “¿Chíta licábacanaa irrú jíni Dios wánacaala? ¿Tánayu ta wéewa wacómparaqui jíni? ³¹ Chaléjta mostaza ími náabanane cáinabi ita'aa. Léwa áabai banácali ími mawí píituica yáairri quinínama cáinabi ita'aa. ³² Ne liáwinaami náabana'inaa jíni, jáiwa lidáwinawai mawí máanui quinínama banácali yúcha, léjta áabai áicuba, linácai máanui namái míshiidu éenaa naméda nábanau, libáinaa yáajba. Cha lécchoo, liá'a

Dios chuánica náiiwani ya lichána piitui rímiyu, néenee lidáwinawai máanui limédacuwai.”

Liá'a limédani Jesús licábacanaayu
(Mt 13:34-35)

³³ Chacábacanaa Jesús éewida nayá linácu liá'a lichuánica, léewida nayá chacábacanaa léjta licábacanaa, limáyu liáni táshia náctala néemiqui jíni. ³⁴ Ne jócai limá jiní licábacanaa, báawita éewidenaicoo íiwa quinínama báawachala.

Jesús iyabaida cáuli ya marrádaca
(Mt 8:23-27; Lc 8:22-25)

³⁵ Liyáli éerri táayeemi, Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoorru:

—Wáau bajiála manúa, —limá'ee nalí.

³⁶ Néenee namáaca náa'a chóniwenaica ya natée Jesús lirrícu liá'a lancha liániu liácoo rícu; ya áabi lancha natálideda náacoo liyá.

³⁷ Cawíquinta ínuerri cáuli wérri, áabai cáuli cadánani wérri marrádaca íserriu lancha rícula, jái wáuwai cashiámu shiátaiyui. ³⁸ Ne Jesús máairri liáju néenee, ruwáirriu liwíta yáarrubai íta'au. Jái nacáweda jíni, namá'ee lirrú:

—¡Quéewidacai! ¿Tánda jiní jiwéni jicába wayá báawita jicába waquetacoo wayáca?

³⁹ Jesús bárruawai limá'ee cáulirru, ya limá'ee manuárru:

—¡Jibórroo! ¡machúnuca!

Néenee libárroo cáuli, ya quinínama machúnucai. ⁴⁰ Liáwinaami Jesús má'ee lishínaa éewidenaicoorru:

—¿Tánda bájjiala cáarru iyá? ¿Ái újnibii jócu éebida nunácu já'a?

⁴¹ Ne nayá bájjialani wérri cáarruca, ya nasáta néemiu nayá wáacoo:

—¿Tánashia léji liéni, cáuli ya manuá éewidani lirrú?

5

Jesús chúni báqueerri Gadara sái wáalierrri íchaba espíritu máashiini

(Mt 8:28-34; Lc 8:26-39)

¹ Jesús bésunau bajiála manuá náajcha náa'a lishínaa éewidenaicoo, áabai cáinabi itala, urrúni áabai chacáaleerru jí'ineerri Gerasa. ² Jáyaali Jesús jiáu lancha rícuha, néenee báqueerri washiálicuerri rúniu lirrú, wáalierrri espíritu máashii, ínu lijúnta lirrícucha náa'a útawi yéenai máanali íibi. ³ Ne liyá yéerri narrícu náa'a útawica liáni washiálicuerrica, jiní éewa libájica, báawita cadénayu. ⁴ Nabájjidanimi íchabachu cadénayu licáaji nácu ya jiárruyu líba nácu, jiníwata carrúnatai, ne liwíchua náucha liá'a cadénaca ya liá'a jiárruca liwíchua liúchau léchchoo, jiní éenaa libárruedaca. ⁵ Limáu séewirrinaa éerrinacu ya táayee limáidada narrícula náa'a útawica ya náiiibi náa'a dúulica, ya ínuederriu íibayu. ⁶ Licába'inaa Jesús déecucheji, néenee licánacau litúyau Jesúsru. ⁷ Néenee liá'a espíritu máashii máidada cadánani limá'ee: ¿Táda jiwárruau nuájcha, Jesús, licúulee liá'a Diosca yéerri áacairra quinínama íta'aa?

¡Nusáta Dios yúcha jócubeecha carrúni jináata nuyá bájjiala!

⁸ Limáni liáni Jesúsca ma liyá lirrú:

—¡Espíritu máashii, jijíáu liúcha liárra washiálicuerrica!

⁹ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Tána jijí'inaa?

Ne liyá ma Jesúsru:

—Nují'inaa íchabani, jiníwata wayáca íchabani.

¹⁰ Néenee liá'a espíritu máashiica lisáta'ee bájjiala Jesús yúcha, jócu lijéda nayá báawachala liúcha liá'a cáinabica nayáctaca.

¹¹ Ái íchaba puíti urrúni nalí íyenai dúuli íta'aa.

¹² Táda nasáta Jesús yúcha namá'ee:

—Jibánua wayá nanácula puíti náa'a wawárruaque'iu nawówa rícula.

¹³ Néenee línda náacoo nawárruaçoo. Néenee náa'a espíritu máashiinica najíáu liúcha liá'a washiálicuerrica nawárruaque'iu narrícula náa'a puítica, újni dos mil namánabaca, néenee nacánacau danáanshiyu carrátalia íteeji, náa'a puítica nacáacoo manuá yáacula nasácumactala'inau.

¹⁴ Néenee náa'a natúyenai puíti nacánacawai náiiwaque'e chacáalee rículani ya nalí náa'a yéenai bacháida lícu. Néenee náa'a chóniwenai éemenai liáni ínuenai nacába liá'a bésuneerricoo.

¹⁵ Náiiinu'inaa Jesús néerra, néenee nacába liá'a washiálicuerrica wálierrimi náa'a espíritu máashiica, náa'a espíritu máashiini íchabanica. Nacába liyá wáairriu, líbala rícu, jái sáica wítee, cáarru

nacábaqui jíni. ¹⁶ Néenee náa'a cábeneemi liá'a bésuneerricoo, náiiwadedá nali chítashia libésunau'u jiliá'a washiálicuerri wálierrimi náa'a espíritu máashiinica, ya nanácu lécchoo náa'a puítica. ¹⁷ Táda linácueji nasáta Jesús yúcha nawówa yáajchau, quéewique'e liácoo nashínaa cáinabi ítacha, jiniwata cáarrui nacábaca linácu liá'a Jesús médanica.

¹⁸ Jesús wárrua'inau liyáca lancha rícula liáque'iu, néenee liá'a wálierrimi náa'a espíritu máashiini lisáta liúcha liwówa yáajchau liáque'iu liájcha. ¹⁹ Ne Jesús jócai índá liácoo liájcha, limá lirrú:

—Jiáu jíibana néerrau jéenajinai íbirrau, jíiwadedá quinínama liáni jiwácali médani jirrú ya chítashia carrúni jináatau'u licába jiyá jíni.

²⁰ Néenee liá'a washiálicuerrica liáwai, íineda lichánacoo líiwadedaca narrícuba náa'a chacáaleeca Decápolis shínaaca, liá'a Jesús médanica lirrú, ya quinínama namáacau nacáarrudacoo.

Jesús chúni Jairo míyacaula, ya báquetoo íinetoo dúnuechoo líibala
(Mt 9:18-26; Lc 8:40-56)

²¹ Quéecha'inaa Jesús éejuacoo lichuácoo bajiála manuí, náawacau lirrú íchaba chóniwenai, liyá yáairri manuí tácoowa. ²² Liyáalimi líinu liá'a liwácali liá'a báqueerrica nawácanai náa'a sinagogaca, jí'ineerri Jairo, licába'inaa Jesús litúyau líiba néeni. ²³ Liyá sáteerri wérri, liwówa limá lirrú:

—Numíyacaula máanaliuyaca; jíinu jicháanaa jicáajiu runácu sáicaque'e ya cáwique'e ruyá.

²⁴ Jesús yáau liájcha, ya íchaba chóniwenai yáau liájcha bádada yáaquenaiu litéeji.

²⁵ Náiibi náa'a chóniwenai báquetoó ínetoo bálínechoo doce camuí, íirrai éechani.

²⁶ Carrúni jináatau bájialanaa íchaba médico cáaji rícueji, rugástaa quinínama liá'a ruwáalianimica, jiní wéni rulí, mawíu rubálinacuwai.

²⁷ Ruéemi'inaami cáiwanaa Jesús chúnica, jáiwa ruáni ínetooca rurrúniu liwójuna íteeji, chóniwenai íibi, jáiwa rudúnu Jesús íbala nácu. ²⁸ Jiníwata rumá'ee rulíwoo: “Nudúnucta líbala nácu, sáicaminaa nuyájoo”.

²⁹ Liyáalimi, liá'a íirraica libáaroo rúcha, ya rusíntia rutácai rushínaa bálínacaalashi sáica ruyái.

³⁰ Jesús, yá'inaa léenaa lijíacoo liá'a lidánanica lináwau licába chóniwenairru, ya lisáta léemiu nayá:

—¿Tána dúnu núbala nácuí?

³¹ Lishínaa éewidenaicoo ma lirrú:

—Jicába chóniwenai bádada yáaquenaiu, ya jisáta jéemiu “¿Tána dúnu nuyái?”

³² Ne Jesús licábateda litéejiu, tánashia licába dúnu liyái. ³³ Néenee ruá'a ínetooca, cáarru wérri chéchinecho ruáca léenaa liá'a rubésunaucóo, jáiwa ruáwai rutúyacoo lináneewai, ruiíwa lirrú quinínama yáawaiyi.

³⁴ Jesús ma rulí:

—Numíyacaula, jéebidaca nunácu jisánawai. Jíá namówai chajiwíteemija'a ya sáica jiyái.

³⁵ Újnibii Jesús táaneerri liyáca, náiiinu lirrú áabi líbana néenee liá'a sinagoga wácanaica, namá'ee lirrú liá'a samáshta sálijinaacarru:

—Jimíyacaula máanaliuyi. ¿Táda jijódia liá'a quéewidacaica?

³⁶ Ne Jesús, jiní limédaca nawánacaala, limá sinagoga wácalirru:

—Ocáarru jiyá, jéebida nunácu chájii.

³⁷ Ya nayárrimi já'a tálideda liyá Pé'eru, Santiago ya Juan, Santiago éenajirri. ³⁸ Líinu'inaa liácoo líbana néerra liá'a sinagoga wácalica, Jesús éemi nawítama ya licába chóniwenai íchaca ya namáidadaca. ³⁹ Liwárroo ya limá nalí:

—¿Táda bájjiala iméda iwítamau ya ícha chárta? Ruá'a samáshta jócau máanali, máichoo ruyáca.

⁴⁰ Náa'a chóniwenai nacáida Jesús nácu, ne liyá liwána najiácoo bináawala quinínama, ya liwína rusálijinaa ya rutúwa ya náa'a liájcha sánaca, liwárroo ruyáctala ruá'a samáshtaca máanaliuca. ⁴¹ Liwína rucáaji nácu ya limá rulí:

—Talita, cumi (liwówau'i limáca: “miyácau, numá jirrú jibárroo.”)

⁴² Liyáalimi, ruá'a miyácau, wáalechoo doce camuí, rubárroowai ya rujínawai. Ya chóniwenai nacáarrudau nacábacani. ⁴³ Ne Jesús bánua wérri nayá jiní éecharru náiiwani, ya jáiwa libánua náaque'e rúya ruá'a samáshtaca.

6

Jesús Nazaret néeni sái
(Mt 13:53-58; Lc 4:16-30)

¹ Jesús jíerriu lítacha cáinabi néenee liáwai lishínaa cáinabi néerrau, ya lishínaa éewidenaicoo yáaineu liájcha. ² Líinu'inaa liá'a éerri nawówa iyabactacoo, lichána léewidacai sinagoga rícu. Manuábani chóniwenaica, néemi ná'ee Jesús éewidaca, nasáta néemiu nacáarrudau néemicani:

—¿Tanácucha léewidau léji liéni bájjiala liá'a léenaa? ¿Tanácucha lijéda léji liéni liwíteeshica ya léji liéni jócai wacába cáji limédanica? ³ Léwa carpintero liáni, María cúuleeca, Santiago, José ya Judas ya Simón léenajirri, léenajinai íina yáainai wáiiibi áani.

Tánda jóca néewa naméda liwánacaala. ⁴ Ne Jesús má'ee nalí:

—Quíninama cáinabi naméda liwánaca liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu, ne jócaita lishínaa cáinabi íta'au, jócaita léenajinai íibi ya líibana rícu.

⁵ Jóca léewa liméda jócai wacába cáji, bácai rími licháanaa licáajiu nanácu áabi nabálineneecoo ya lichúnique'e nayá, jiníwita jócala quíninama néebida linácu.

^{6a} Licáarrudau licába nayá jócala chóniwenai éebida linácu.

Jesús bánua lishínaa éewidenaicoo
náiiwaque'e Dios wánacaalactala
(Mt 10:5-15; Lc 9:1-6)

6b Jesús jínaniu chacáalee júbini rími urrúni léewida limácoo. 7 Limáida nayá náa'a doce éewidenaicoo Jesús yáajcha, jáiwa libánua jíni chámataanaa, liá nadánani najédau'inaa espíritu máashiini. 8 Jáiwa limá nalí jíní béecha natéeni iníjbaa lícu, báajui rími licháque'e. Jóca néewa natée chácala ya páani ya warrúwa. 9 Néewa nasúwa cotiza, ne jóca natée íbalashi áabai rími. 10 Limá'ee nalí:

—Jáicta iwárroo áabai chacáalee rículai, imáacau áabai cuíta lícu já'a cáashia yáacoo néenee. 11 Táshia jócta nawówai narríshibia iyá jíni, jócta nawówa néemirru, ijiáu liúcha icúsudau íiba tábiu, quéewique'e jái náiiwa nalí bésuneerri'inaacoo.

12 Néenee najiáwai náa'a éewidenaicoo namá'ee chóniwenairru néejuedaque'e nayáu Diosru. 13 Íchaba espíritu máashii najéda léchchoo, ya íchaba nachúni bálineneu nachánaa nanácu aceite.

Herodes bánua náiinua Juan Bautístaca
(Mt 14:1-12; Lc 9:7-9)

14 Rey Herodes léemi natáania Jesús nácu, líiwanaa cáarralia'eewoo quinínama. Ya limá'ee Heródesca: “Juan Bautista jái cáwiacuwai báaniu, tánda liwáalia lidánaniu, limédau jócai wacába cáji.”

15 Áabi má'ee: “Léewa liá'a íiwadederri Dios chuáni báinacu Elías ya áabi: Chaléjta íiwadederri Dios chuáni báinacu sánamica.”

16 Ne Herodes, léemi'inaa lé'ilieni, limá'ee:
—Juan waliérta, nuyá wána nawíchua liwíta, ne léejoo licáwiacuwai.

¹⁷ Ruwánaca ruá'a Herodíasca, Herodes wána nawína Juan ya nawána nabájicani cadénayu ya nawárrueda cuíta manúmai rícula, Herodías líinu liá'a Felipeca, éenajirri liá'a Herodes, ne Herodes cáaserriu ruájcha. ¹⁸ Juan má'ee Heródesru: “Jóca jéewa jiwáalia jínuyu wáni, jiníwata jéenajirri íinu.”

¹⁹ Herodías máashii rucába Juan limáca rulí jóca ruéewa rumáacoo liá'a Herodes, ne ruwówaine ruínuaca; ne jócai ruéewa ruínuaca. ²⁰ Jiníwata cáarruca Herodes, yáa léenaa liyá washiálicuerri saícai wítee ne litúyani. Libánua namáidaca quéewique'e litáaniani lirrú, báawita léemicani jiní léewa limédacani, Herodes saíctaimi éemi Juan mánica. ²¹ Né'e Herodías rucába'inaami éerri íinu rulí léjta ruwówau ruínua Juan, ne líinu'inaa'ee lirrú liá'a Herodes licúmplia camuí, liméda áabai fiesta máanui nalí náa'a nawácanai mawí máanuica ya nalí náa'a chóniwenaica cawéni wérri náa'a Galilea sánaca. ²² Né'e Herodías míyacaula, ruwárroo saíctacactala wérri nawówa rícula, Jáiwa'ee ruwáila, jáiwa'ee Herodes ligústaa wérri ya náa'a íyanai liájcha, ne rey má'ee rulí íinetooca:

—Jísata núcha tánashia jiwówaini, nuáni'inaa jirrú.

²³ Yá'ee lijúra'eewoo limá'ee rulí yáawaiyi numá jirrú, nuáminaa jirrú tánashia sátani núchai, báawita arrúnaa nuá jirrú béewami cáinabi. ²⁴ Jáiwa'ee rujiáwai rusáta ruéemiu rutúwau:

—¿Tána nusátai?

Jáiwa'ee rumá rulí:

—Sáta Juan Bautista wíta.

²⁵ Ruá'a ínetooca jáiwa'ee ruwáaroo madéjcanaa liyácta liá'a reyca, ya rumá'ee lirrú:

—Nuwówai madéjcanaa jiá nulí Juan Bautista wítami mitájia rícu, quéewique'e quinínama cábacani.

²⁶ Rey éemi'inaami ruchuáni, jáiwa máashii liwówai; ne lijúracala'eewau nanáneewa náa'a chóniwenai limáidanica, jócai liwówa liásacala rúcha liá'a rusáta liúcha. ²⁷ Néenimichu'e libánua báqueerri soldado lishínaa wánacaleerri rícueji litéeque'e lirrú Juan wítami. ²⁸ Liá'a soldado liáu cuíta manúmai rícula, jáiwa liwíchua Juan wítai, jáiwa litée mitájia rícu jíni. Jáiwa'ee liá rulí jíni ruá'a ínetooca, ne ruyá jáiwa ruá rutúwarru jíni.

²⁹ Náa'inaa léenaa jíni náa'a máinecoo Juan yáajcha, jáiwa nawína limáashiicaimi, jáiwa'ee náau nabáyaqui jíni.

Jesús yáa cinco mil washiálicuenai íya

(Mt 14:13-21; Lc 9:10-17)

³⁰ Quéecha'inaami néejoocoo chacáalee rícuha náa'a Jesús bánuani náiiwadeda Dios chuáni, náawacau Jesús yáajcha, náiiwadeda lirrú quinínama liá'a namédanica ya liá'a néewidauca. ³¹ Jesús má'ee nalí:

—Ínucherra, iyáawoo iyábitau wá'au wawówa iyabactacoo íchaitaa á'a wáunamactaca.

Jiniwata ichaba chóniwenai yáainaiu ya éejuenaiu, nayá jiní nali yáarrushi náayau'inaa.

³² Jesús ya lishínaa éewideneubinica yáainaiu áabai lancha rícu chaléenii wáunamactalaca.

³³ Ne ichaba cába náacoo, ya nacúnusia nayá; néenee quinínama náa'a chacáalee rícu sánaca nacánacau néerra, náiiinu'e nabéecha.

³⁴ Liúrrucua'inaawai lancha rícuha, licába ichaba chóniwenai, jáiwa'ee carrúni jináata licába nayái, jiniwata yáainai bácaínaa léjta oveja jinícta shínaa pastor, ya jáiwa léewida nayái ichaba Dios chuáni nácu. ³⁵ Táicala náawacau lirrú náa'a lishínaa éewideneu namá lirrú:

—Jái táicala cái áani jiníctawa yáairri liáni.

³⁶ Jáiwa jináwau nali náa'a chóniwenai, quéewique'e náau bacháidala ya chacáalee júbini yáainai litéeji ya nawéni iyacaishi náayau.

³⁷ Ne Jesús má'ee nali:

—Yáa náaya iyá.

Namá'ee:

—¿Jiwówai wáa'au wawéni páani, cháí léjta tráawajo doscientos éerri tácani liwéni, quéewique'e wáa náaya? Íchabani, jócani wéena wáa íya.

³⁸ Jesús má'ee nali:

—¿Ta manabaca páani iwáalia jini? Yáau icábacani.

Quéecha'inaa nacábaqui jini, namá lirrú:

—Cinco páani rími ya chámai cubái.

³⁹ Jáiwa limá nali libánua nayá nawáaque'eu macáishita imíshi ulé íta'aa. ⁴⁰ Jáiwa

nawáawai macáishita áabi wáau cien ya áabi cincúntanaa. ⁴¹ Néenee Jesús wína licáaji rícuu, liá'a cinco páanica ya náa'a chámai cubáica, jáiwa licába áacairra, liá sáicai Diosru, litúcueda liá páanica lishínaa éewideneurru nachújidaque'ini chóniwenairru. Lichújida lécchoo liá'a chámai cubáica quinínama chóniwenai nácu. ⁴² Quinínama náaya cáawaina wérri namáacau sáicta nawówa. ⁴³ Jáiwa náawaqueda léenaami liá'a máaquerricoo páanica ya cubái ya nacámusheda doce canastas. ⁴⁴ Náa'a íyenaicani liá'a páanica cinco mil washiálicuenai.

*Jesús jínerriu shiátai náani nácu
(Mt 14:22-27)*

⁴⁵ Jesús nísá'inaa'ee liá chóniwenai íyai, liwána'ee nawárruacoo náa'a lishínaa éewideneu lancha rícula nabésunaque'iu libéecha bajiála áabai chacáaleerra jí'ineerri Betsaida, nácula libánua náacoo náabana néerrau náa'a chóniwenai. ⁴⁶ Linísá'inaa'ee libánua náacoo náabana néerrau, lijíáu dúuli ítala li'óraça. ⁴⁷ Néenee samásama'inaa, liá'a lanchaca jái ya béewami manuá. Yá Jesús máaquerriu macáshtai bácai; ⁴⁸ licába'ee tráawaju natéeniaca, cáuli cánacacaa'eewoo najúnta. Ujnicáta'inaa'ee, lirrúni'eewoo nanácula jínerrí'eewoo shiátai náninacu jái'e wówai libésunacuwai. ⁴⁹ Nacába'inaa'ee lijínacoo shiátai náninacu, napénsa'ee natuí rícusai cháí léjta wówanaashi, néenee namáidada'ee; ⁵⁰ jiniwata nacába'ee

quinínama cáarru'e nacábacani. Ne madéjcanaa litáania náajcha limá'ee nalí:

—¡Nuyácani, saícta iwówa! ¡O'icáarrudau!

⁵¹ Linísa'inaa'ee litáania náajchai, liwárrua'eewoo náajcha lancha rícula. Linísa'inaa'ee liwárruacuwai, cáuli íyaba'eewowai, nacáarrudau wérrí'e nacábacani. ⁵² Jócta néenaa nédacanicoo linácu páanimica, nawítee cabálini, jócala néenaa náa léenaa saíca Jesús nácu.

Jesús chúni'inaa bálíneecoo Genesaret rícu sánaca

(Mt 14:34-36)

⁵³ Jesús lishínaa éewideneu yáajchau nabésunau bajiála manuá náiiinu lijí'inacta Genesaret, nabájita nashínaa lancha manuá tácoowa. ⁵⁴ Cawíquinta najiá'inau lancha rícuha náa'a chóniwenai náa léenaa Jesúsqui jíni. ⁵⁵ Najíá'eewoo quinínama lirrícu liá'a nayáctaca, nachána'ee natéeca liárrubai íta'au náa'a bálíneecoo nácta léenaa Jesús yáaca. ⁵⁶ Táshia Jesús wárruactau liácoo jíni, báawita báawachalacani, chacáalee júbini rícula, o chacáalee rícula o bacháida lícu, najéda náa'a bálíneecoo bináawala ya namésuda Jesús wówa nadúnuque'e líbala númacua nácu; ya quinínama nadúnuenai linácu namáacau saíca nayái.

7

Liá'a wáneerri casácula washílicuerri
(Mt 15:1-20)

1 Narrúniu lirrú fariséoca Jesúsru, náajcha náa'a áabi quéewidacani ley shínanaaca ínuenai Jerusalén néenee. 2 Náani, nacába'inaa néenaa náa'a Jesús shínaa éewidenaicoo, náaya nacáaji sáculau, liwówau'i limáca, jócu nabádeda nacáajiu éerri jútainchu, natáania máashii nanácu. 3 Jiníwata náa'a fariséobini ya quinínama judíobinica nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócani íya jócta nabádeda nacáajiu léjta arrúnaa nabádedacani. 4 Ya néejo'inau nawéniqui téejica, jócau íya jóctanaa nabádeda icáajiu libéecha. Ya lécchoo nawáalia íchaba áabi wíteeshi, léjta nabádedau báasu, náa'a jáarru, náa'a mulíquia jiárru shínaa ya náa'a camaca. 5 Táda, náa'a fariséobini ya náa'a quéewidacani ley shínaa nasáta néemiu Jesús:

—¿Táda jishínaa éewidenaicoo jócani síguia naméda nawítee báinacu sáimi, jócta náaya nacáajiu masáculai?

6 Jesús éeba'ee nayá:

—Sáicai litáania nácu liá'a íiwadedeerri Dios chuáni báinacu Isaíasca ishínaa chámai wítee, litána'inaa linácu:

‘Liéni chacáalee nanúmayu natáania nanácu sáica,
ne nawówa déecuchai ya núcha, jócani éemi nulí.

7 Jiní sírbiani naméda culto nulí,
nashínaa néewidacala washiálicuerri wánacaala.’

8 Táda iyá imáaca liá'a Dios bánuani namédacala, quéewique'e nasíguia naméda nawítee báinacu sáimi washiálicuerri shínaa.

9 Lécchoo limá nalí:

—Quéewique'e nawáalia mamáarraca naméda nawítee báinacu sáimi, iyá bésuneneu liwícáu liá'a Dios bánuani imédaca. ¹⁰ Táda Moisés ma: ‘Caníinaa jicába jisálijinau ya jitúwa’, ya liá'a mándisierrri jisálijinau ya jitúwa, éewerri máanalica. ¹¹ Ne iyá imá yáawacaala báqueerri washiálicuerri éewerri limá lisálijinaarru o litúwarru: “Jócu nuéwa nuyúda jiyá, jiníwata quinínama liá'a nuwáalianica ‘corbán’ (liwówau'i limáca, fréserrri Diosru)”; ¹² ya lécchoo yáawacaala tánashia máirri liéni jái jócai arrúnaa yúda jisálijinau o jitúwa. ¹³ Chái lierra iyá quiní wéni liá'a Dios bánuanica liyú liá'a naméda liwítee báinacu sáimi liá'a ibésunaidani irrú wáacoo. Ya iméda áabata íchaba méenaami áabenamai.

¹⁴ Jáiwa Jesús máida chóniwenai ya limá:

—Éemi nulí quinínama ya yáa léenaa éemica: ¹⁵ Jiní liá'a wárruerricoo bináaweji (íyacaishi wáayanica) léewa máashii liméda chóniwenai. Liá'a liérricoo washiálicuerri wówa lícueji liyáwa wáneerri máashii chóniwenai. [¹⁶ Iyá wáalenee iwíbau éemiu.]

¹⁷ Quéecha'inaa Jesús máaca chóniwenai ya liwárrroo cuíta lícula, lishínaa éewidenaicoo nasáta néemiu liyá linácu liáni léewidauca.

¹⁸ Liyá ma nalí:

—¿Cha iyá lécchoo jócai yáa léenaa? ¿Jóca yáa léenaa éemi quiní liá'a wárruerricoo bináawe éewa máashii liméda chóniwenai, ¹⁹ táda jócai wárrroo wówashi rícula, jócta

yáawaishi rícula, quéewique'e liáwinaami li-
jiácoo tácaishi yúcha?

Liyú liáni léewidauca liwówa limá quinínama
íyacaishi masáculani. ²⁰ Limá lécchoo:

—Liá'a jiérricoo washiálicuerri yúcha, ta liyá
méderriu casáculai liá'a washiálicuerri. ²¹ Táda
lirrícueji, liwówa limáca, nawówa licuéji náa'a
washiálicuenaica, najiáu náa'a máashiini
íinuerri nawíta lícu, máashii namédani
náinaayu, náa'a nédishi, cáinuacabini,
²² náa'a báawachala línu yúchau, wówairri
lirruwoo quinínama, náa'a máashiicaica, liá'a
cháluedacalashi, náa'a ísadenecoo naméda
máashii, cadéni cába áabi shínaa, náa'a
númashi yúwica, saíctai cábacoo áabi yúcha,
ya cháucta liwítee pénsaca. ²³ Quinínama
náani méenaami máashiinica jiáneu narrícueji
ya naméda máashii chóniwenairru.

*Báquetoo báawatau éebidechoo Jesús nácu
(Mt 15:21-28)*

²⁴ Néenee lijiáu Jesús lítala liá'a cáinabi
jí'ineerri Tiro. Liwárrroo áabai cuíta rícula,
jiní liwówaini yáa léenaa; ne jócai léewa
libáyacoo. ²⁵ Madéjcanaa ruá léenaa rutúwa
ruá'a báquetoo miyácauca wáalechoo áabai
espíritu casáculai, ruyá ruáni ínetooca ruínu
rutúyacoo Jesús íiba néeni. ²⁶ Ruá'a ínetoo
áabai cáinabi báawata ítesana, yéechoo siro-
fenicia rícu. Néenee ruáu, ya rusáta bájjiala
Jesús quéewique'e lijéda rumíyacaula yúcha
liá'a demonioca. ²⁷ Ne Jesús ma rulí:

—Jída náaya quéecha náa'a néenibica náa'a
judíobinica, jiníwata jócai saíca néda náucha

páani náa'a néenibica náaque'e nalí náa'a áulica, náa'a báawacha sánaca.

²⁸ Ruyá ruéeba liúchani:

—Jajá, nuwácali, ne cáashia áuli íyene mésa yáajaba lítabi náidani cáacoo náa'a néenibica.

²⁹ Jesús ma rulí:

—Jiyá táaniechoo sáica; jéewa jiácowai. Liá'a demonioca jái jiácoo jimíyacaula yúchai.

³⁰ Jái'inaa ruínu rúbana néerrau, ruínu rumíyacaula cama íta'aa, ne demonio jái jiácoo rúchai.

Jesús chúni báqueerri jócai éemi ya jócai táania

³¹ Jesús éejoo lijiácoo lítacha liá'a cáinabi jí'ineerri Tiro, ya libésunau Sidón, ya náa'a chacáalee yáaine lirrícu liá'a cáinabi jí'ineerri Decápolis, línu Galilea shínaa manuá néerra.

³² Néeni naínda lirrú báqueerri jócai éemi ya jócai táaniaca, ya nasáta liúcha lichánaque'e licáajiu linácu. ³³ Jesús téé báawachala, náucha náa'a chóniwenaica, liníqui licáaji shíwianaa liwíba rícu, ya jáiwa lérrueyu lidúnu línane.

³⁴ Jáiwa, licába áacairra, léejueda licálesau máanui ya limá lirrú liá'a washiálicuerrica: “¡Efata!” (liwówa limáca, “¡jiméecu!”).

³⁵ Liyáalimi, liwíba liá'a jócani éemi liméecuwai, ya línane máacau sáica léewa litániacai sáicai. ³⁶ Jesús bánua nayá jiní éecharru náiiwani; ne áawita libánua jócubecha náiiwani, mawí náiiwadedaca.

³⁷ Bájialai nacáarrudacoo nacábaca, namá: “Quinínama liméda sáicai. ¡Cáashia léewa

liméda náa'a jócani éemi néemique'e ya náa'a jócani táania natáaniaque'e!"

8

Jesús yáa cuatro mil chóniwenai íya

(Mt 15:32-39)

¹ Áabai éerri báaniu náawacau íchaba chóniwenai ya jiní nawáalia náaya'inaaca, Jesús máida lishínaa éewidenaicoo ya limá nalí:

² —Nusíntia carrúni jináata náani chóniwenai, jiníwata jái matálíi éerri nayá nuájcha áani ya jiní wáaliani náaya'inaa. ³ Ya nubánuacta nayá jiní náayaca nábana néerrau, néewa májina nayá iníjbaa lícu, jiníwata áabi ínuene déecucheji.

⁴ Lishínaa éewidenaicoo néeba liúcha:

—¿Ne chíta queéwoo wáa náaya áani, jinícta yéerri?

⁵ Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Chíta máanaba páani iwáalia iyá jiní?

—Siete —néeba nayáni.

⁶ Néenee libánua nawáacoo náa'a chóniwenai caínabi rícu, liwína licáaji rícu náa'a siete páanica, ya néenee liáwinaami liá sáica Diosru, lipúrriada ya liá lishínaa éewidenaicoorru, ya nayá jáiwa nashírrida chóniwenai nácu. ⁷ Nawáalia lécchoo jócai íchaba cubái rími; Jesús yá sáicai Diosru nanácu, ya lécchoo libánua nashírrida.

⁸ Quíninama náayaca cáashia namáacacoo cáawaina, ya újnibii cashiámui siete canasta liyú liá'a litábimi máaquerricoo. ⁹ Náa'a íyeneca urrúnini yáca cuatro mílru. Jáiwa

Jesús líiwa lináwau, ¹⁰ liwárroo lancha rícula lishínaa éewideneu yáajchau, ya liáu liá'a cáinabi jí'ineerri Dalmanuta.

Náa'a fariséobini nasáta áabai señal jócai nacába cáji

(Mt 16:1-4; Lc 12:54-56)

¹¹ Náiinu náa'a fariséobinica naméda yáacacoo Jesús yáajcha. Ya quéewique'e naméda lirrú áabai trampa, nasáta liúcha limédaque'e áabai jócai nacába cáji, quéewique'e néeneda yáawacta Dios bánuajani. ¹² Jesús léejueda licálesau máanui ya limá:

—¿Táda nasáta náani chóniwenai áabai jócai nacába cáji? Nuyá yáawai numáca irrú jiníminaa numédani icába.

¹³ Néenee limáaca nayá, ya léejoo liúrrucocoo lancha rícula liáu bajiála manuá.

Éewidacaishi jócai yáawaiyi nashínaa náa'a fariséobinica

(Mt 16:5-12)

¹⁴ Náa'a éewidenaicoo Jesús yáajcha namiya máecha natée iyacaishi, ya bánai rími báshida páani nawáalia lancha rícu. ¹⁵ Jesús íiwa nalí:

—Icába, yúchau liá'a levadura fariséobini shínaaca ya léechoo liá'a Herodes shínaaca.

¹⁶ Ne jócu náa léenaa néemi Jesús wówaini limáca, náa'a lishínaa éewidenaicoo Jesús yáajcha, natáania'ee nalí wáacoo:

—Limá walí liáni jócala waínda páani.

¹⁷ Jesús yáa'inaa léenaa, limá nalí:

—¿Táda imá jiníca irrú páani? ¿Újnibii jócai yáa léenaa éemica jiní yáaca léenaa? ¿Iwáalia iwíteu cabálini wérri? ¹⁸ ¿Iwáalia ituú ya jócai icábaca, ya iwíba jócai éemi? ¿Jócu édacaniu? ¹⁹ Quéecha'inaa nuchújida cinco páani nanácu náa'a cinco mil washiálicuenai, ¿chíta máanaba canasta cashiámui lishídami yáawacaida jini?

Nayá éeba:

—Doce.

²⁰ —Ya quéecha'inaa nuchújida náa'a siete páani nanácu náa'a cuatro mílca, ¿chíta máanaba canasta cashiámui yáawacaida jini?

Nayá éeba:

—Siete.

²¹ Néenee limá nalí:

—¿Újnibii jócu yáa léenaa?

Jesús chúni báqueerri matuíyii lirrúcu liá'a chacáaleeca jí'ineerri Betsaida

²² Liáwinaami Jesús ya lishínaa éewidenaicoo náiiinu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Betsaida, néenee náinda lirrú báqueerri matuíyii nasáta liyá nawówa yáajchau lidúnuque'e linácu, lichúnique'ini. ²³ Néenee Jesús wína licáaji nácu liá'a matuíyiica lijéda báawachala chacáalee yúcha jini. Néenee liwísa lituí ita'aa lichánaa náa'a licáajicoo linácu lisáta léemiu liyá áicta léewani licábaca já'a. ²⁴ Néenee licába liá'a matuíyiica limá'ee:

—Nucába washiálicuenai újnini áicubaca ne jíneneu.

²⁵ Néenee Jesús cháanaa náa'a licáajicoo lituí ita'aa bániu néenee liwána licábacai. Néenee lichúniwai liá'a matuíyiica licába quinínama

jucámarranaa. ²⁶ Néenee Jesús bánua líibana néerra jíni limá lirrú:

—Ojiwárruau chacáalee rículajoo, jíní jiiwanirru néerrajooni.

Pé'eru máirri Jesús liyáca Mesías

(Mt 16:13-20; Lc 9:18-21)

²⁷ Liáwinaami liéni, Jesús ya lishínaa éewideneu náau náa'a chacáalee júbini lítala liá'a cáinabi jí'ineerri Cesarea Filipo shínaa. Iníjbaa lícu Jesús sáta léemiu lishínaa éewidenaicoo:

—¿Tána namá náa'a chóniwenaica tánashia nuyá?

²⁸ Nayá éebani:

—Áabi ma jiyácala liá'a Juan Bautista, áabi ma jiyácala liá'a íiwaderri Dios chuáni báinacu Elías, ya áabi ma jiyácala báqueerri néenaa náa'a éewidenai Dios chuáni báinacumi.

²⁹ —Ya iyá ¿tánashia imá nuyái? —lisáta nayá.

Pé'eru éeba liúcha:

—Jiyáwa liá'a Mesíasca, liá'a Dios bánuani liméda sáicai chóniwenairru.

³⁰ Ne Jesús bánua nayá jócubeecha natáania linácu, liyácala liá'a Mesíasca.

Jesús íiwadeda limánalicau

(Mt 16:21-28; Lc 9:22-27)

³¹ Jesús chánau léewida nayá, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca arrúnai'inaa carrúni jináata'inaa médacoo bájjala, ya nacháani nuyá náa'a salínaica, náa'a sacerdotébini wácanai ya náa'a quéewidacani ley shínaa. Limá nalí, nuyá náiiinuani'inaa,

ne matálii éerri ricúla nucáwiauujoo. ³² Liáni líiwani nalí jucámarranaa. Néenee Pé'eru téé liyá báawachalani ya licáitacani. ³³ Ne Jesús linácuau, licába nalí náa'a éewidenecoo ya licáita Pé'eru, limá lirrú:

—¡Jidánau núcha, Wawásimi! Jiyá jócai cába léjta Dios cábau'u, jiyá cáberri léjta washiálicuenai cábau'u.

³⁴ Jáiwa Jesús limáida náa'a lishínaa éewidenaicoo ya chóniwenai, ya limá:

—Tánashia wówairri limédacoo nushínaa éewidenaicoo, limíya máecha liyá jájiu, liánaida lishínaa cruz ya jiáu nuúshirricu.

³⁵ Jiníwata liá'a wówerri liyá léjta liwítee wówau'u, jócuminaa líinu licáwicau sáica Dios yáajcha; ne liá'a yúquerri licáwicau nunácueji ya linácueji liá'a chuánshi wásedeerrica, liwásedaminaujoo. ³⁶ ¿Tána lisírbia washiálicuerrirru ligáanacta quinínama éerri, ya liúcacta licáwicau Dios yúcha báawachala?

³⁷ Jiní éeneerri washiálicuerrica lipáida quéewique'e liwáalia licáwicau Dios yáajcha. ³⁸ Áicta áabi báini nunácueji ya nushínaa chuánshi nácueji nanáneewa náani chóniwenai jócani éebida ya mamáarraca cajíconaani, cha lécchoo nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca báiminaa nucába liyá, jáicta nuúinu nusálijinaa balíbalicta lichúnicayu ya nuájcha majíconaani náa'a ángelbini.

9

¹ Jesús lécchoo limá nalí: Numá irrú yáawaiyi néenaa náani yáaine áani nunáneewa

jócani'inaa máanali cáashia nacába liá'a Dios wánacaalaca líinu lidánaniyu.

Jesús b́awachactau
(Mt 17:1-13; Lc 9:28-36)

² Seis éerri liáwinaami, Jesús yáu áabai dúuli áacai ítala, litée liájcha yáu Pé'eru, ya Santiago ya Juan. Néeni, nanáneewa, libáwachau licábacanau liá'a Jesúsca. ³ Líibala náawerriu quirrámini, cabálai wérri quinínama yúcha liá'a nabádedaniquictani. ⁴ Jáiwa nacába Elías ya Moisés táanianai nayá Jesús yájcha. ⁵ Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, ¡sáicai wérri wayá áani! Waméda matálii cuíta rími: áabai jirru sái'inaa, áabai Moisésru, ya áabai Elíasru.

⁶ Jiníwata náa'a éewidenaicoo cáarrudenai, ya Pé'eru jócai liá léenaa liá'a limáni liyáca. ⁷ Liyáalimi, áabai sánai yúrrucoo nanácu catámuana. Jáiwa áabai chuánshi, jiáu sánai íibeji limá'ee: “Léewa nucúulee canínai nucába líeni, éemiu lirrú”. ⁸ Liyáalimi, nacába'inaami natéejiu, jiní nacábani náajcha, Jesús bácai rími.

⁹ Nácula náurrucoo náacoo dúuli ítacha, Jesús yáarra nayá jócubeecha náiiwadedá nayá áabi rúni liá'a nacábanica, cáashia Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca cáwiacoo máanali íibicha. ¹⁰ Linácu jiliéni nawáliadani nawíta lícuu, áawita nasáta néemiu nayá jájiu tánashia léji liá'a licáwiacoo máanalini íibicha.

¹¹ Nasáta'ee néemiu Jesús:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca Elíasca'ee arrúnai ínu quéecha nácu?

¹² Néenee léeba nachuáni:

—Yáawaiyi arrúnaa Elías ínu quéecha nácu, liyáminaajoo lichúni quinínamani. Tándawa namá náa'a cáashtaca arrúnaacala Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca carrúni jináatayu ya nacháani nuyá. ¹³ Ne nuyá ma irrú Elías jái ínucai, ne nayá naméda liájcha léjta nawówau, léjta litánau'inimi limáyu'u linácu cháa.

Jesús chúni báqueerri icúulirrijui wálierri espíritu máashii

(Mt 17:14-21; Lc 9:37-43)

¹⁴ Quéecha nácu'inaami néejoocoo náacoo nayáctala náa'a áabi néenaaca éewidenaicoo Jesús yáajcha, náinu nanácu íchabani wérri chóniwenai natéjei, ya áabi quéewidacani ley shínaaca méda yáaqueneu nayá náajcha. ¹⁵ Ne nacába'inaami Jesús, quinínama nacánacau natáa lirrú nacáarrudacalau. ¹⁶ Néenee Jesús sáta léemiu nayá:

—¿Tána ijútau iméda iyá náajchai?

¹⁷ Ne báqueerri yáairri liyá néeni léeba:

—Quéewidacai, nuínda nucúuleu áani, wáaleerri áabai espíritu máaquerri liyá machuáni. ¹⁸ Táshia nácuha liyácta jini, liá'a espíritu liwínani liúcani cáinabi rícula; ya cacáli jiáu liwálicueji, liwána liá'a muéda léu, ya limáacau cadácani. Ne nusáta jishínaa éewidenaicoo yúcha najédaque'e liúcha liá'a espírituca, ne jócai néena.

¹⁹ Jesús éeba'ee:

—¡Chóniwenai jócani éebida! ¿Cachálita arrúnaa nuyá yáajcha mamáarraca jíni? ¿Cachálita arrúnaa nuwánta yáajcha jíni? Índa liérra icúulirrijui máyala áani.

²⁰ Néenee natée liá'a icúulirrijui Jesúsru. Ne quéecha'inaami espíritu cába Jesús, liwána icúulirrijui cúcunacoo, jáiwa licáu cáinabi ricúla liwówanaanicoo cacálibee jiáu liwálicueji. ²¹ Jesús sáta léemiu lisálijinaa:

—¿Cachálitami liwáalia cháiqui jiliérra?

Lisálijinaa éeba:

—Rícue samálitaqui jíni. ²² Ya íchabachu liérra espírituca liúcani chichái ricúla ya shiátai yáacula, línuaque'ini. Jéewacta jimédacani walí, carrúni jináata jicába wayá ya jiyúda wayá.

²³ Jesús má'ee lirrú:

—¿Chíta 'Jéewacta jimédacani'? ¡Quinínama éewacoo lirrú liá'a éebiderri nunácu!

²⁴ Néenee lisálijinaa liá'a icúulirrijuica limáidada:

—Nuyá éebiderri. ¡Jiyúda nuéebida mawí!

²⁵ Jesús cába'inaami náawacacoo íchaba chóniwenai, licáita liá'a espíritu máashii, limá'ee:

—Espíritu jócai índa táaniaca ya mawíbai nuyá wána jijíacoo liúcha liérra icúulirrijuica ya ujéejoo jiwárruacoo linácu mawiá.

²⁶ Liá'a espíritu limáidada, liwána icúulirrijui cúcunacoo. Jáiwa lijiáu liúchai, limáacani jicá'a máanali, tánda íchaba ma máanalicalani.

²⁷ Ne Jesús wína licáaji nácu, libárruedaque'ini; jáiwa libárroo liá'a icúulirrijuica.

²⁸ Néenee Jesús wáaroo áabai cuíta licúla, jáiwa lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyái nayá bítau:

—¿Tánda jócu wéena wájéda lierra espírituca?

²⁹ Ne Jesús éeba'ee:

—Liéni demonio cháica'a jiáirriu bácai oración ya ayúnoyu.

Jesús úwadedá chámaichu limáanalicau

(Mt 17:22-23; Lc 9:43-45)

³⁰ Quéecha'inaami náacoo chéni, nayáctami nayáca nabésunau Galileai. Ne Jesús jócai liwówai áabi yáa léenaa táshia nayá jíni, ³¹ jiniwata éewiderri liyá lishínaa éewidenaiu liájcha. Limá'ee nalí:

—Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nayá nalí náa'a washiálicuenaica, ya náinuaminaa nuyájoo; ne matálii éerri ricúla nucáwiauujoo máanalicai yúcha.

³² Ne nayá jócai náa léenaa néemica liúcha cáarru nasáta néemiwani.

¿Tánaji liá'a mawíyii cawénica?

(Mt 18:1-5; Lc 9:46-48)

³³ Néenee náinu chacáalee jí'ineerri Capernaúm. Nayá'inaami cuíta ricúla, Jesús sáta léemiu nayá éewidenaicoo liájcha:

—¿Tána ijútau yáacoo iníjbaa lícui?

³⁴ Ne jáiwa manúma nayái, jiniwata iníjbaa lícuu jútenaiu náinuca tánashia mawí cawénii wérri náibicha. ³⁵ Néenee Jesús liwáawai, limáida náa'a doceca, limá nalí:

—Tánashia wówerri quéecha nácu, arrúnai'inaa náishiirricuu quinínama yúcha, ya lishírrueda nalí quinínama.

³⁶ Jáiwa libárrueda béewami nalí báqueerri samálita, jáiwa liwína liná licúlau jíni limá nalí:

³⁷ —Tánashia ríshibierri nuji'inaa nácu báqueerri samálita léjta liéni, ríshibierri nuyá; ya liá'a ríshibierricta nuyáni, jócai bábaujta lirríshibia nuyá, ya lécchoo liá'a bánuerri nuyá.

Ne liá'a jócaicta yáa wajúntani, yáairri wáajcha

(Mt 10:42; Lc 9:49-50)

³⁸ Juan má'ee lirrú:

—Quéewidacai, wacába báqueerri jéderri demonio jijí'inaa nácu, ne jócaica wáajcha sái jíni, jáiwa waprúbibia liúcha jíni.

³⁹ Jáiwa Jesús éeba'ee:

—Jócai iprúbibia liúchani, jiniwata liá'a méderri jócai nacába cáji nuji'inaa nácu, jócai éewa litáania máashii nunácueji. ⁴⁰ Ne

liá'a jócaicta ya wajúntami, yáairri wáajcha.

⁴¹ Matuínaami tánashia yáairri írra áabai báasu shiátai iyá Cristo shínaaca, yáawai numá irrú liwáaliaminaa liwénuijoo.

Liá'a carrúnatai cáacoo jíconaashi rícula

(Mt 18:6-9; Lc 17:1-2)

⁴² “Matuínaami tánashia wáneerri nacáacoo jíconaashi rícula náani áabi júbini éebidenai nunácu, Dios cástigaa liyá, sáictami náuca manuí yáaculani áabai íiba wérri liwánacoo nabájini linácula. ⁴³ Ne jicáajiquicta

wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda

máashii, jicá'a liá'a wíchuerrri jicáajiu; sáicai jiwárruacoo macáaji áacairra, ne jócubeecha chámai jicáajiyu jiáu jibárruacoo infierno rícula, chaléeni jóctala chichái éewa lichácacoo. [⁴⁴ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.] ⁴⁵ Ne jíibacta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a wíchuerrri jíibau; sáicai jiwárruacoo áacairra macáwa, ne jócubeecha chámai jíibayu jiáu jibárruacoo infierno rícula. [⁴⁶ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácáu.] ⁴⁷ Ne jituícta wána jicáacoo jíconaashi rícula, ujiméda máashii, jicá'a liá'a jjíédanica jituú; sáicai jiwárruacoo bátui tuíshiyu Dios wánacaalactaca ricúla, ne jócubeecha chámatui jituúyu jicáu infierno ricúla. ⁴⁸ Chaléeni jóctala máanali dalánai, ya chichái jócai chácacajiu.

⁴⁹ “Jiníwata quinínama mináajoo nasálau chicháiyu, liwówau limáaca arrúnaa wabésunacoo íchaba cacháninai íbeji. ⁵⁰ Iwíduma sáicai; ne jáicta majúwacani, ¿chíta quéewau éewa iwána lisírbia báníu jíni? Iyá léjta iwíduma sáicaica, sáica iyá iyáwaacoo.”

10

Jesús éewida linácu liá'a jócubeecha namáaca yáacau

(Mt 19:1-12; Lc 16:18)

¹ Jesús jiáu Capernaúm néenee, jáiwa liáu Judea shínaa cáinabi ítala, cáiwia jíáctejcoo

Jordán shínaa cáinabi ítala. Néeni néejoo náawacacoo lirrú náa'a chóniwenaica, jáiwa léejoo léewida nayái léjta limédau'uni séewirrinaa. ² Áabi fariséobini narrúniu Jesúsru, quéewique'e nénéda nacába wáni, nasáta néemiu wáni washiálicuerri léewacta limáaca línu, léjta wawítee báinacu. ³ Jáiwa léeba nachuáni:

—¿Tána Moisés bánua imédacai?

⁴ Namá'ee:

—Moisés máca néewaca namáaca naníinaiu, liá nalí áabai cáashta namáaca yáaca'inau.

⁵ Néenee Jesús ma nalí:

—Moisés yáa irrú líerra wánacaalashica liyá júrricacala iyá. ⁶ Ne quéechanacu'inaami Dios quénuda cáinabi, Dios quénuda washiálicuerri ya ínetoo, ⁷ Linácu jiliéni washiálicuerri shírriu lisálijinaa yúcha ya litúwa quéewique'e cáinu liyá. ⁸ Ne nayá chámata léjta chóniwenaica áabaiminaa nayája. Chá'a jóca chámata nayá mawiájani bácaicai. ⁹ Linácue jiliéni liá'a washiálicuerrica jócai éewa lishírrica liá'a Dios rúndanica.

¹⁰ Jái'inaami nayá cuíta rículai lishínaa éewidenaicoo sáta néemiu liyá linácue jiliéni.

¹¹ Jesús má'ee nalí:

—Tánashia liá'a máaquerri línu ya licásau báquetoo yáajcha, liméda máashii línayu runácula ruá'a quéecha nácu sáumica.

¹² Ya ínetoo mácacta rúneerriu ya rucásau báqueerri yáajcha, cháí cábacanaa ruméda ruínayu máashii.

Jesús yáa sáicai nalí náa'a sáamanaica
(Mt 19:13-15; Lc 18:15-17)

¹³ Natée Jesúsru áabi sáamanai lidúnuque'ini; ne náa'a éewidenaicoo jáiwa nacáita náa'a téenei lirrúni. ¹⁴ Jesús cába'inaami jini liáni, íwirri liwówa ya limá nalí:

—Imáaca sáamanai ínu nulí, ya u'ipróbibia núchani, jiniwata náa'a éebidenai Dios nácu, léjta náani sáamanaica, jócai éewa náinuminaa Dios néerra. ¹⁵ Yáawai numá irrú jócta éebida Dios nácu léjta náani sáamanaica, jócai éewa liwárroocoo néerra.

¹⁶ Jáiwa linácuda limá licú sáamanai, jáiwa liá nalí sáicai nayái lichánaa licáajiu nanácu.

Báqueerri washiálicuerri rícuerra táania
Jesús yáajcha
(Mt 19:16-30; Lc 18:18-30)

¹⁷ Jái'inaa Jesús jáu liwína liájabau, báqueerri washiálicuerri cánacau línuca litúyau lirrú, lisáta léemiu jini limá lirrú:

—Quéewidacai sáicai, ¿tána arrúnaa numédacai quéewique'e nuyá Dios yáajcha mamáarraca?

¹⁸ Néenee Jesús ma lirrú:

—¿Táda jáa nuji'inaa sáicai? Jini sáicai, bácai Dios. ¹⁹ Jáa léenaa náa'a Dios wánacaalau'uca: 'Ujínua; Ujimá báquetoo yáajcha jíinu yúchau, (ujimá báqueerri yáajcha jíinirri yúchau lécchoo); ujinédu; ujiméda jinúma yúwicau báqueerri nácuha; ujichálueda; cawáunta jisálijinau ya jitúwa lécchoo.'

²⁰ Néenee limá Jesúsru liá'a washiálicuerrica:

—Quéewidacai, quinínama liáni numédani icúulirrijuicteji nuyá.

²¹ Néenee Jesús cába lirrú canínaa licába liyái limá lirrú:

—Cháucta jirrú áabai rími mawí: Jiáu, jiwénda quinínama liá'a jiwáalianica ya jiá nalíni náa'a carrúni jináatanica. Jiwáaliaminaa méenaami chaléeni áacairrajoo. Néenee jíinu jijnánicoo nuájcha.

²² Néenee liá'a washíalicuerrica, linísa'inaa léemi liá'a Jesús máni lirrú, liúrrucueda liwówau liáwai máashii wérrica liwówa yáacoo, bájalaca rícuerricani.

²³ Néenee Jesús cába náa'a lishínaa éewidenaicoo yéenai litéeji limá nalí:

—¡Tráawajui wérrí nalí náa'a rí cubinica nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁴ Néenee náa'a lishínaa éewidenaicoo nacáarrudau néemi lichuáni, ne Jesús éejoo limá nalí:

—Nuéenibi, ¡tráawajui wérrí nalí náa'a máaquenai nawówau warrúwa nácu nawárrua'inau Dios wánacaalactalaca!

²⁵ Tráawajui mawí báqueerri rícuerrirru liwárrua'inau Dios wánacaalactalaca liúcha léjta áabai caméeyu jócai éewa libésunacoo ishídui tuí rícueji.

²⁶ Néenee nacáarrudau wérrí néemicani namá'ee nalíwaacoo:

—¿Yáawaicta liáni, tána éewa líinu Dios néerra?

²⁷ Néenee Jesús cába nalí limá nalí:

—Chóniwenai jócai néewa naméda liáni, ne Dios, léewaca liméda, ne Dios léewaca liméda quinínama.

²⁸ Jáiwa Pé'eru ma lirrúi:

—Wayá wamáacani quinínama liá'a wawáalianimica, quéewique'e wéewa wasíguia jiyá.

²⁹ Jesús éeba'ee:

—Ne yáawaiyi namá irrú matuínaami máaquerricta nunácueji o nuchuáni nácueji sálwerrica limáacacta líbanau, o léenajinai, o léenajetoo, o litúwa, o lisálijinaa, o léenibi, o cáinabi, ³⁰ lirríshibiaminaa lirrícu liéni éerrica, cien cuíta yúcha mawí, léenajinai, léenajetoo, litúwanai, léenibi ya cáinabi, báawita namúrru iyá namédaque'e irrú máashii; ya liá'a éerri ínuerrica iwáaliaminaa cáwicashi jócai amáarra. ³¹ Ne íchaba náa'a chóque'e cawéninica, nayáminaa mawénini'inaa; ya íchabaminaa chóque'e náa'a mawéninimica, nayáminaa cawénini'inaa.

*Jesús íiwadedeerri matálichu
máanalicala'inaa liyá*

(Mt 20:17-19; Lc 18:31-34)

³² Ná'eewoo Jerusalénra, Jesús jínerriu éewidenaicoo béecha. Ne nayá cáarrudenaiu, ne náa'a yáainecoo líshirricu cáarruni. Jesús éejoo limáida náa'a doce éewidenaicoo báawachala, jáiwa líiwa nalí liá'a libésuna'inaacoo. ³³ “Léjta icábau'uni,

wayá yáaineu Jerusalénra, chaléeni nuyá Washiálicuerri Dios Cúulee'inaaca néntregaani'inaa nuyá nalí náa'a sacerdotébini wácanaica, ya nalí náa'a quéewidacai ley shínaa, nawánaminaa náinuacojoni nuyá, ya néntregaaminaajoni nuyá nalí náa'a bájirra

cáinabi ítesanaca. ³⁴ Nacáidaminaa nuyájoo, nawísadaminaa nuyá, náinuadaminaa nuyá ya náinuaminaa nuyájoo; ne matáli éerri yáwinaami nucáwiaminaujoo máanalicai yúcha.”

Santiago ya Juan sátenai áabai sáicai
(Mt 20:20-28)

³⁵ Santiago ya Juan, Zebedeo éenibi, narrúniu Jesúsru namá'ee lirrú:

—Quéewidacai, wawówai jiméda walí áabai sáicai wasátani'inaa jiúcha.

³⁶ Ne lisáta léemiu nayái:

—¿Tána iwówai numéda irrúi?

³⁷ Namá'ee lirrú:

—Jimáca walí jiwána wawáacoo jiwánacaalactaca balíbalictaca báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáulicueji.

³⁸ Jesús éeba'ee:

—Iyá jócai yáa léenaa isátanica. Nuyá carrúni jináata'inaa namédaca ya náiinua nuyá. ¿Iyá éenaa iméda carrúni jináata ya máanali iyá léjta nuyá?

³⁹ Jáiwa néebai:

—Wéenani.

Jesús má'ee nalí:

—Iyá carrúni jináatani namédaca ya máanali iyá léjta máanali nuyá; ⁴⁰ Ne iwáayu'inau sáicaquictejica o apáulicueji, jócai nutóca nuá irrú, ne náa'a nusálijinaa wínani quéecha, náwa wáaine'inau néeni nárra.

⁴¹ Quéecha'inaami néemicani náa'a áabi diez éewidenaicoo, jáiwa íwirri nawówai Santiago

yáajcha ya Juan. ⁴² Ne Jesús máida'ee nalí limá'ee:

—Léjta yáayu léenaani, náibi náa'a jócani éebida, ái wánacaleerri nayá já'a mawí máanui cábacoo náucha, ya náa'a máanuini cábacoo áacai nacábacoo áabi yúcha. ⁴³ Ne íibicha jócai éewa chácaarra. Báawacha wáucha, iyá, liá'a wówerri máanui limédacoo íibicha, arrúnaa lisírbia quinínamaru. ⁴⁴ Ne liá'a íibicha wówerri limédacoo cawényu arrúnaa lishírrueda áabirru. ⁴⁵ Jiníwata Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuca jócai nasírbia nulí, nuyá ínuerri nusírbiaque'e nalí, ya máanali nuyá quéewique'e nuwáseda íchaba jícona.

Jesús chúni Bartimeo matuíyica
(Mt 20:29-34; Lc 18:35-43)

⁴⁶ Liáwinaami Jesús ínu áabai chacáalee rícula jí'ineerri Jericó náajcha náa'a lishínaa éewideneu. Jáyaali najiáu Jericó rícula, íchaba chóniwenai yáajcha, néenee báqueerri matuíyii jí'ineerri Bartimeo, licúulee liá'a Timeoca, wáairriu liyáca iníjbaa éemanacu sáteerri warrúwa chóniwenai yúcha. ⁴⁷ Léemi'inaa liyáca Jesús Nasaret sái, néenee limáida liá'a matuíyica limá'ee:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁸ Néenee íchaba cáita liyá quéewique'e manúmata liyáca, ne limáidada danáanshiyu mawí:

—¡Jesús, David táqueerrimi, carrúni jináata jicába nuyá!

⁴⁹ Néenee Jesús bárruawai limá'ee:

—Imáida lirrú.

Néenee namáida lirrúi matuíyiica namá lirrú:

—Cadánani, jiwówa, jibárroo, limáida jirrú liá'a Jesúsca.

⁵⁰ Néenee liúca lishínaa sábanawai léjta ruana liá'a Bartimeoca léenu libárruacoo línu Jesús néerra. ⁵¹ Néenee Jesús sáta léemiu jini limá lirrú:

—¿Tána jiwówai numéda jirrúi?

Liá'a matuíyiica limá Jesúsru:

—Nuwácali, nuwówai nucábaca báaniu.

⁵² Néenee Jesús ma lirrú:

—Jéewa jiácuwai. Nunísa nuchúni jiyái jéebidacala nunácu. Madéjcanaa léewa licábaca liá'a matuíyiica liáu Jesús yáajcha iníjbaa lícui.

11

Jesús wárrroo Jerusalénra

(Mt 21:1-11; Lc 19:28-40)

¹ Quéecha'inaami urrúni nayá Jerusalénru, á'a chacáalee Betfagé ya Betania rícu, urrúni lirrú liá'a Olivos shínaa awácaca, Jesús bánua chámata lishínaa éewidenaicoo, ² limá'ee nalí:

—Yáayu'u áabai chacáalee píitui rími júntami, iwárruaminau néerrajoo ínuminaa áabai burro bájerriu, jini írracajiu íta'aa újnibii. Iwásedani ya ta índaque'e jini. ³ Ne áabi sátaacta néemi iyá tánda imédani, imá

nalí wawácalirru náani, ne liyáalimin léējuēda irrújoni.

⁴ Jáiwa náawai, náiiinu linácu liá'a búrroca cáaye rícu, bájerriu cuíta núma lícu, jáiwa nawáseda jíni. ⁵ Áabi yáaine nayá néeni nasáta néemiu nayá:

—¿Tána imédai? ¿Tánda iwáseda liárro búrroca?

⁶ Ne néeba nachuáni léjta Jesús máyu'u nalí; jáiwa naínda náacuwai. ⁷ Néeneē namáaca náabalau burro íta'aa ta natée Jesúsru jíni. Jáiwa Jesús írrau burro íta'aa. ⁸ Íchaba dáquinia náabalau injbaa lícu, liá'a Jesús bésunactacoo, ya áabi dáquinia áicuba nácai nawíchua bacháida lícu. ⁹ Ya náa'a yáainecoo libéecha ya líshiirricu, namáidada'ee:

—¡Cawéni wérri! ¡Sáicai wérri ínuerri lijí'inaa nácu Wawácali Diosca! ¹⁰ ¡Sáicai wérri línuca liá'a wánacaleerrica, léjta wawérri Davidmi wánacaalactamica lishínaami saíctai wérri! ¡Cawéni wérri Jesúsru áacairra!

¹¹ Jesús wárrro Jerusalénra jáiwa liáu templo néerra. Licábadeda litéejiu néeneē ta liácoo Betania néerra náajcha náa'a doce éewidenaicoo, níwata jái táicalacai.

*Jesús mándisierrri higuera jini íta
(Mt 21:18-19)*

¹² Áabai éerri ricúla, najiá'inaamiu Betania rícueji, Jesús síntia ínaaishi. ¹³ Déecucheji licába áabai higuera cabáinai, jáiwa lirrúniwai licába cáactani, ne línu licába liyáwoo

libáinaaca, jócala léerdi liá'a lítau. ¹⁴ Néenee limá higuérrarui:

—¡Jiníminaa mawiá éejoo líiya jíta mawiá!
Lishínaa éewidenaicoo néemini.

Jesús yúca templo rícucha náa'a wéndenaica
(Mt 21:12-17; Lc 19:45-48)

¹⁵ Liáwinaami Jesús ínu Jerusalénra náajcha náa'a lishínaa éewidenaicooca. Quéecha'inaa liwárruacuwai (lishínaa patio ítala liá'a) templo máanuica, néenee licába náa'a wéndenai néeni ya náa'a wéneenai lécchoo. Néenee ya ta liúca bináawala jíni. Lináawida nashínaa mésa náa'a cámbianai warrúwa chóniwenairru, ya náarrubai náa'a wéndenai paloma, ¹⁶ jócu línnda jiní'eecha bésuneerriu templo rícueji tánashia natéenii. ¹⁷ Néenee léewida nayá limá nalí:

—Jái tánacuwai,
'Núbana jí'inaaminaa cuíta na'óracta'inaa
náa'a quinínama chóniwenai yéenai
cáinabi íta'aa',
ne iyá médani léjta áabai útawi canédibini
shínaa. (Jesús ma nalí liáni náa'a wéndenaica
nachálujedacala chóniwenai.)

¹⁸ Néemi'inaa liá'a Jesús médani náa'a sacerdote wácanai ya náa'a quéewidacai ley shínaa, néenee namúrru chítashia náinuau'u'inaa Jesús jíni, cáarrucacacani, níwata quinínama chóniwenai cáarrudau néemi léewidacala, saícta néemi lécchuni. ¹⁹ Ne cataáwaca'inaa, Jesús jiáu lirrícucha liá'a chacáaleeca lishínaa éewidenaicoo yáajcha.

Higuera máataica mĩshiyii

(Mt 21:20-22)

²⁰ Manúlacai'inaami néejoo nabésunacoo higuera jũntami, jáiwa nacába jĩni mĩshii lijĩchu yáajchau. ²¹ Néenee Pé'eru, lédacaniu bésuneerricoo, limá'ee Jesúsru:

—Quéewidacai, jicábate, liá'a higuera jimándisiani mĩshiyii.

²² Jesús éeba'ee:

—Éebida Dios nácu. ²³ Ne báqueerri chóniwerri éebidacta liwówa yáajchau Dios nácu éewerri limá lirrú liáni dúulica: '¡Cachéerra, jichánau manúa yáacula!', ya yáawaa léebidaca cháminaa libésunacoo léjta limáyu. ²⁴ Tándawa numá irrú quinínama liá'a isátani Dios yúcha, éebidani jái ínucái, ya irrishibiaminaajoni. ²⁵ Ne jáicta isáta iyá Dios, ipérdonaa yáacau jáicta máashii imédani irrúwacoo, quéewique'e isálijinaa yáairri áacai liméetuaque'e ijíconaa lécchoo. [²⁶ Ne jóctaca ipérdonaa, chacábacanaa isálijinaa yáairri áacai jócai lipérdonaa ijíconaa lécchoo.]

Liá'a wánacaalacta Jesús shínaa

(Mt 21:23-27; Lc 20:1-8)

²⁷ Liáwinaami liáni néejoo Jerusalénra. Nácula Jesús jínaniu templo rícu, jáiwa narrúniu lirrúi náa'a sacerdotébini wácanai, náa'a quéewidacai ley shínaaca, ya náa'a salínaica, ²⁸ ya nasáta néemiu wáni:

—¿Tána wíteeshiyu jiúqueda nashínaa náa'a cawéndacani templo rícu? ¿Tána yáa jirrú wíteeshi jimédau'inaani?

29-30 Jesús éeba'ee nachuáni:

—Nuyá lécchoo nusáta nuéemiu iyá: ¿Tána bánua Juan Bautístaca, Dios o washiálicuenai? Éeba nulíni. Ne íiwacta nulíni, nuyáminaa lécchoo nuiiwaminaa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

³¹ Jáiwa nachánau najútacoo nayá wáacoo: “Ne wamácta lirrú Dios bánuani, limáminaajoo: ‘Néenee, ¿ne tánda jóca éebida lirrúi?’

³² Ne wamácta washiálicuenai bánuani,” íiwirriminaa chóniwenai wówa wáajcha, quinínama yáine léenaa yáawaiyii, Juan táania yáawaiyi Dios rícueji. ³³ Jáiwa néeba Jesúsruí:

—Jócu wáa léenaa.

Néenee Jesús éebai:

—Ya nuyá chajá'a jóca nuiíwa irrú tánashia wíteeshiyu numéda léji liéni.

12

Liá'a licábacanaaca náa'a
catráawajaacánica máashiicanica
 (Mt 21:33-36; Lc 20:9-19)

¹ Jesús litáania nalí licábacanaayu. Limá'ee nalí: “Báqueerri washiálicuerri liábana uva yánai, jáiwa lirríjcueda litéejii; lichánau lichúni liárrui limédacta'inaa vino, jáiwa libárrueda áabai torre quéewique'e litúyacani quinínama. Néenee liá nalí jíni lishínaa shínaashiwai áabi tráawajadorbinirru, jáiwa liáwai. ² Léerdi'inaami náawaqueda banácali ita, libánua báqueerri lishínaa tráawajadorru yáairri liájcha, lisáta náucha náa'a cáabanacani lishínaa cáinabi ita'aa,

léenaa liá'a shínaashi éenaaca banácali ita litócani'inaaca. ³ Ne jáiwa nawína liyái, náiinuedaque'ini nabánuani cháaji macáaji rícu sái. ⁴ Néenee liá'a liwácalica libánua báqueerri léenaa, ne liáni nawánani catúca liwíta nácu ya nacáitadedá liyá. ⁵ Libánua báqueerri jáiwa náiinua jíni. Liáwinaami libánua áabi íchabani; ya áabi nabásedani ya áabi náinuani.

⁶ “Újnbii limáacau lirrú báqueerri: Licúulee, caníinai wérri licábaca. Último libánua liyá lipénsaa lirrúwoo: ‘Cájbami cawáunta nacába liáni nucúuleeca.’ ⁷ Ne namá nalíwoo, náa'a cáabanacánica: ‘Lé'inaa léju liáni ríshibierri'inaa liá'a máacaderricoo jáicta máanali lisálijinaajoo, wáinuani washínaa áani quinínama.’ ⁸ Jáiwa'ee nawína jíni, náiinua jíni ya náuca jíni limáashiicaimi bináawala banácali yúcha.

⁹ “¿Ya tána imá irrúwoo tána liméda liá'a liwácali liá'a banácalica? Ya liáminau línuaca náa'a cáabanacánica, liáminaa liá'a banácalica áabirru.

¹⁰ “Jóca iliá icábau liá'a Dios chuánica? Limáctaca:

‘Cristo léjta liá'a íbaca nacháninica náa'a camédacaica,
liyá'inaawa íba chúnsai sáicaca.

¹¹ Liáni limédani liá'a Wánacaleerrica,
ya wayá cárrudenai.’ ”

¹² Néenee náa'a wánacaleenai judíobini nawówai'e natée Jesús preso, jiníwata náaca léenaa liméda licábacanaa nanácula. Ne cáarru nayái chóniwenai nácueji, néenee namáaca jíni, ya náawai.

Linácu liá'a napáidau impuesto
(Mt 22:15-22; Lc 20:20-26)

¹³ Nabánua Jesús náa'a áabica fariséobinica ya lishínaa néenaa náa'a Heródesca, quéewique'e nawána limá áabata náucaque'e linácue jíni. ¹⁴ Nayá janárria ma lirrúni:

—Quéewidacai, wáa léenaa jimáni yáawaiyi, jócala jínda natée jiwítee jíní cáarrucala jicába chóniwenaica, áabenaacala jimédacoo quinínama chóniwenai yáajcha. Jiyá éewiderruu yáawaa léjta Dios máyu'u. ¿Sáicai wérri wapáidacta impuesto lirrú liá'a romano wácalirru, o jócta wapáida? ¿Arrúnaa wapáida o jócuwee wapáidani?

¹⁵ Ne Jesús, yáirri léenaa nawówaicala naméda lirrú máashii, limá nalí:

—¿Tánda iméda nulí trampa? Índa nulí áabai moneda nucába áani.

¹⁶ Natée jíni, ya Jesús ma nalí:

—¿Tána náani léji liérria ya liérria jí'inaa tánerricoo lináni nácu?

Namá'ee néebacani:

—César, romanobini wácali.

¹⁷ Néenee Jesús ma nalí:

—Ne yáa lirrú liá'a César tánashia lishínaa, ya Diosru liá'a lishínaa lécchoo.

Ya liá'a léebau náuchani nacáarrudau wérri néemicani.

Liá'a nasátau néemiu linácu liá'a nacáwiactacoo

(Mt 22:23-33; Lc 20:27-40)

¹⁸ Néenee náau nacába Jesús áabi néenaa náa'a saduceoca. Namá'ee náani náa'a

máanalínica jócani éewa nacáwíacoo mawiá; táda náau nalí namá chá'a:

¹⁹ —Quéewidacai, Moisés máacani tánerriu báqueerri washiálicuerri máanali cáinui ya jiní licúulee ruájcha ruá'a línuca, liá'a léenajirrica liwínaminaa línu ruá'a máanirriuca, náa'a léenibi jiáinecoo, máaquenaimicoo léenibiyu liá'a léenajirri máanalimica. ²⁰ Wée saícai wérri, áitee já'a siete léenajinai, liá'a quéecha nácu saíca cáserrriu, jáiwa máanali jini jócai máaca licúuleu. ²¹ Néenee liá'a líshiirricusaica licásau ruájcha ruá'a mánirriuca, liyá cháí máanalica jiní máacani licúuleu. Chacábacanaa liá'a báqueerri léenajirri líshiirricusai lécchoo, ²² ya náajcha náa'a sieteca; ne jiní wérri éeneerri limáca licúuleu. Néenee máanali ruá'a línumica. ²³ Wée saícai wérri, jáicta rucáwiaujo, nayá náajcha wáacojoo báaniu, ¿Tánashia néenaa náani rúnirri'inaa náani sieteca yéenaimi ruájcha cásenaimiu?

²⁴ Jesús má'ee nalí:

—Iyá yúquenaiu wérri iyáca, jócala yáa léenaa liá'a tánerricoo ya liá'a Dios wíteeca. ²⁵ Jáicta máanalini cáwiaujo, náa'a washiálicuenaica ya náa'a ínaca jócuminaa nacásau, ne cháminaa nayá léjta ángelbini yéenai áacairra. ²⁶ Léjta jáicta máanalini cáwiawai, ¿Jócu iliá iyá, liá'a cáashta Moisés tánanimica? Moisés cába'inaami áabai banácali éemacoo liyáca ne jiní bálanaa. Dios má'ee Moisésru: —Nuyá jáa lierra Dios néebidanimi nácu liá'a Abrahámca, ya Isaac

ya Jacob. ²⁷ ¡Ya Dios jócai máanalini shínaa, Dios nashínaa náa'a cáwinica! Tándawa iwítee wérri iyá yúquerriu liyáca. Dios má'ee chá'a áawita máanalini nayá, cáwiniyaca.

Liwánacaala mawí cawéni wérrica
(Mt 22:34-40)

²⁸ Lirrúniu Jesúsru báqueerri néenaa náa'a éewidenai Moisés chuáni éemerrimi Jesús méda yáacau'u chóniwenai yáajcha. Liá'inaa léenaa Jesús éeba nachuáni sáica, néenee lisáta léemiu jíni lécchoo limá'ee lirrú:

—¿Tána náibicha náa'a Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha?

²⁹ Ne Jesús ma lirrú:

—Le Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha liáni: 'Israel shínaa chóniwenai, éemite liáni: Wawácali, washínaa Dios, Wawácali Dios bácai rími. ³⁰ Táda arrúnaa caníinaa jicába jiwácali Dios quinínama jiwówa yáajchau, quinínama jicáwica yáajchau, quinínama jiwítee yáajchau ya quinínama jidánani yáajchau.' Liyáwa Dios wánacaalau'u cawénii mawí quinínama yúcha liáni. ³¹ Ya liá'a yéerri líshiirricu liá'a Dios wánacaalau'u cawéniica cha léjta liáni: 'Arrúnaa caníinaa jicába áabi léjta jiyá jájiu.' Jiní áabai Dios wánacaalau'u mawí cawéniica náuchaja liáni.

³² Néenee liá'a éewiderrri Moisés chuáni ma lirrú liá'a Jesúsca:

—Sáicai jimáca, Quéewidacai. Yáawaiyi jimácaa bácai rími Dios, jiní báqueerri mawí liúcha. ³³ Arrúnaa caníinaa wacába Dios quinínama wawówa yáajchau, ya quinínama

wawítee yáajchau, ya quinínama wacáwica yáajchau ya quinínama wadánani yáajchau. Arrúnaa caníinaa wacába wayácchuniu léjta wayá jájiu. Cawénii mawí náucha náa'a cuéshinai wéemani wáa Diosruni, ya quinínama náucha náa'a áabata náiiindani altar ítala.

³⁴ Jesús cába'inaa liá'a quéewidacai ley shínaaca, léeba liwítee saícaiyu jini, néenee limá lirrú:

—Jócai déecucha yáaca Dios wánacaalactalaca.

Néenee náa'a éemenai nayácani, jócu náa'a nawówau nasátau néemiu liá'a Jesúsca.

¿Tána lisálijinaa báinacu sánami liá'a Mesíasca?

(Mt 22:41-46; Lc 20:41-44)

³⁵ Jesús yéerri liyáca templo rícu éewiderri liyáca, ya lisáta léemiu:

—¿Tánda namá náa'a quéewidacani ley shínaaca lécala liá'a Mesíasca néenaa náa'a Davidca? ³⁶ Le Davidja lierra, táanierri Espíritu Santo dánaniyu limá'ee:

‘Liá'a Diosca limá nushínaa cawánacaalacai:

Jiwáau nulí saícaquictejica,

cáashia nuwáalia jijínaiu jíjabalau’.

³⁷ ¿Chíta quéewau liá'a Mesíasca David cúuleequi jiníni, liyá jájiu limáni liwácalica? Náa'a chóniwenai, íchabani néemi nawówa yáajchau Jesús chuáni.

Jesús liá najíconaa náa'a quéewidacani ley shínaaca

(Mt 23:1-36; Lc 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Jesús má'ee já'a léewidacta liyáca: “Itúyau náucha náa'a quéewidacani shínaa leyca, náa'a wówenai namáacoo machénita náabala ya natáaque'e sáica nawówa yáajchau plaza rícu. ³⁹ Níiwenai yáarrubaishi mawí sáicaca sinagoga rícu, ya níiwenai liá'a yáarrushi mawí sáitaca ya iyacaishi sáicaica. ⁴⁰ Ya néda náabana náa'a máanirrinica, nawówaiyu ta náa'a óraca machéni. Nayá rishíbenai'inaa carrúnatabee máanui mawí.”

Ofrenda rushínaa ruá'a máanirriuca ruyá carrúni jináatau

(Lc 21:1-4)

⁴¹ Jesús yéerrite lijúntami náa'acaja náawaquedani rícu warrúwa nachúnique'e liyú templo, licába liyáca náayu'u warrúwa lirrícula. Íchaba rí cubini yáa íchaba warrúwa. ⁴² Jáiwa'ee ruínu báquetoo máanirriu carrúni jináatau, jáiwa'ee ruácaja rícula chámai moneda rími cobre, jiníjtai wéni. ⁴³ Néenee Jesús máida lishínaa éewidenaicoo, ya limá nalí:

—Ne yáawaiyi numá irrú ruáni máanirriuca carrúni jináatau yáichoo lirrícula mawí máanui náucha náa'a áabibica; ⁴⁴ ne yáainai quinínama liá'a sóbrerri nalí, ne ruyá carrúni jináatau ruáni quinínama carrúni jináataiyu ruyáu'inaa.

13

Jesús úiwadeda linácu liá'a templo cáarralerrí'inau

(Mt 24:1-2; Lc 21:5-6)

¹ Jesús jiá'inaamiu templo rícuha, báqueerri néenaa náa'a lishínaa éewidenaicoo limá Jesúsru:

—¡Quéewidacai, jicábateja iiba ya cuíta máanui namáni saíquitani!

² Jesús éeba'ee lirrú:

—¿Jicába náani cuíta máanui namánica? Ne jócai éenaa lichánacu linácula iiba líta'aa wáacoo. Quíninama cárralerr'i'inau.

*Jócai icába cáji libéechalau
amáarractala'inaa cáinabi
(Mt 24:3-28; Lc 21:7-24; 17:22-24)*

³ Jáiwa náawai awáca íibirra jí'ineerri Olivos, yéerri templo júntami. Jesús wáairriu ya Pé'eru ya Santiago ya Juan ya Andrés nasátani néemiu báawacha ⁴ chacálita'inaa libésunau jilierra, tánashia lishínaa señal liá'a bésuneerri'inaacoo urrúniquictacani.

⁵ Jesús éeba'ee limá'ee nalí: “Cá'wa yúchaujoo jiní béecha chálujueda iyájoo.

⁶ Jiníwata ínuenai'inaa íchaba ménai nuyája liéni Cristo. Namá'ee nuyája liáni Cristoca, nachálujueda'inaa íchaba chóniwenaijoo.

⁷ “Jáicta éemi jináawiu íibana áanijoo ya chaléenii, u'icáarrudau. Arrúnaawa chácani, libésunacoo, ne jócai amáarra újnibi. ⁸ Jiníwata áabi cáinabi ínua yáacaminau áabi cáinabi júnta, ya áabi chóniwenai naméda jináawiu nalí wáacoo, ya cáinabi cúsuu matuínaami, já'inaa ínaaishi. Liyáminaa wacábani quééchanacu carrúnatabeeca.

⁹ “Itúya iyáu; jiníwata náa'inaa iyá nalí náa'a wánacaleenaica carrúnatanica ya básaida

iyá sinagoga rícu lécchoo. Nawánaminaa yáacoo nanáneewa náa'a wánacaleenaica ya reybini náneewa éebidacala nunácueji; cháminaa éewa itáania éebidau'u nunácu nanáneewa. ¹⁰ Quéechanacu jóctanaa

amáarrajani, liá'a chuánshica wásedeerrica arrúnaa cáiiwanacani quinínama cáinabi.

¹¹ Ne u'urrúni iwówa iyá linácue liá'a imánica jáicta néntregaa iyájoo lirrú liá'a carrúnataica. Jáicta nasáta néemiu iyá, imáyu liá'a Dios wánani imáca, jiniwata jócta iyá táania léja liá'a Espíritu Santo táanierri'inaa nalí irrícueji. ¹² Néenajinai wáacoo

néntregaaminaa néenajinaiu náiinuaque'inini, ya nasálijinaa néntregaa néenibiu lécchu; ya náa'a néenibica nanáwaminau náiinua nasálijinai. ¹³ Quinínama chóniwenai máashii nacába iyá éebidacala nunácu; ne liá'a bárruerricoo machácani cáashia quiníctala mawiá, liyáminaa wásedeerri'inau.

¹⁴ “Jáicta icábajoo línulinaa lierra chóniwerri máashiicai wérrica, Dios jínaica. Liwárruaminau Dios íbana licúla, jóctala léewa liwárruacoo, —Liá'a liérrica léemini—, jáicta libésunau léju liáni, náa'a yéenai Judea rícu, náau awáca íbirra nabáyacoo, ¹⁵ ya liá'a yéerrica líbana lícu jócu limúrru lishínau, jiniwata liyáali éerri carrúnatai wérr'iinaaca, cánacau ibáyacoo. ¹⁶ Néenee liá'a yéerri bacháida lícu jócu léejoo líbana néerra liáwaqueda líbalau. ¹⁷ ¡Carrúni jináatani náa'a íinaca máanuini yáawai, ya náa'a wáalenai sáamanai írrenai náini! ¹⁸ Isátau Dios yúcha

jócubeecha uniábi yáajini, ¹⁹ jiníwata liyáali éerrica bájjalalai cacháninaca, jócai wacábacaji líta'aa liéni cáinabi limédanica, jiníminaa mawiá cháí. ²⁰ Jóctata Dios wána amáarraitai liyáali éerrica, jiníminata wásedeerriwai; ne amáarraitai nanácueji, náa'a lishínaacoo liníwanica, jócubeecha carrúni jináata bájjalala nayá.

²¹ “Ne jáicta máirri irrú já'a ‘Cristo liéni yáa áani, o icábateni liá'a yáa á'a’, u'éebidani”. ²² Jiníwata náiinuminaa chóniwenai máinei'inaa nayáca'ee Cristo, ya íiwadedenai chuáni báawachala. Namédaminaa íchaba señal ya méenaami, quéewique'e nachálujueda chóniwenai, áawita néewacta náa'a Dios wínanica. ²³ ¡Cá'wa yúchaujoo! Quíninama líani nunísani núíwa irrúí jóctanaa libésunajau.

*Léjuactacoo Washiálicuerri Dios Cúuleeca
(Mt 24:29-35,42,44; Lc 21:25-36)*

²⁴ “Ne liyáali éerri'inaa, libésunactacoo carrúnatacaica, liá'a cáíwiaca lichácaminau, liá'a quéerrica jócai'inaa quéena, ²⁵ ya sáalii cáinenau áacai ya náa'a quinínama yáinai áacai nachéchinaminau léccchu. ²⁶ Néenee nacábaninaa nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca línu'inaa sáanaí íibeji lichúnicayu lidánaniyu. ²⁷ Nubánuaminaa nushínaa ángelbiniu, náawaquedaminaa náa'a nushínaa chóniwenaiquinínama cáinabi íta'aa, quinínama licúchui rícu liá'a cáinabica cáashia último licúchui rícueji áacairranaa.

28 “Éewidau linácu liáni licábacanaa áicuba báinaca: Jáicta icá'a libáinaa páquiawai wáa léenaa ái urrúni camuí. (Cháwa'ee Israel shínaa cáinabi ita'aa). 29 Chacábacanaa, jáicta icábai libésunacoo liá'a núiwani irrú, yáa léenaa urrúni nuínuca, Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca. 30 Numá irrú yáawaa quinínama lierra bésuneerri'inau yáawaa jóctanaa máanali náa'a chóniwenaica cábenai liáni bésuneerricoo liyáca. 31 Quinínama cáinabi itasai ya éerri rícu amáarrai'inaa, ne nuchuáni arrúnaa licúmpliacoo.

32 “Ne liá'a éerrica ya liá'a hóraaca jiní yáa léenaa, báawita náa'a ángelbinica yéenai áacai, báawita Licúulee. Bácai yáa léenaa liá'a Lisálijinaaca.

33 “Tanda, arrúnaa iyá cáwitui yáca icábadeda iyáca, jócta yáa léenaa chacálishia nuínujoni. 34 Chái cábacanaa léjta báqueerri washiálicuerri, yáairrietau liyácani bájirra cáinabi ítala, licárgueda lishínaa tráawajadorbiniu natúyaque'e líibana. Bácainaa nabánua natráawajaaca ya libánua liá'a catúyacai cuíta núma cáberri liyá línuquicta. 35 Chacábacanaa, cáwitui yáca, jócta yáa léenaa chacálishia nuínojoní nuyá cuíta wácalica, jócta samásamanaa, jócta béewami táayebee, jócta á'a cawáamai máidactaca, jócta manúlacaiba; 36 jócubeecha nuínu walíqueda nuínu'inaacu máinei iyáca. 37 Liéni núiwani irrú, núiwani irrú quinínama: ¡Cáwique'e ituí yáca quinínama!”

14

Nacúmida yáacau nawínaque'e Jesús preso (Mt 26:1-5; Lc 22:1-2)

¹ Cháucta chámái éerri liyáali lishínaa saíctacta nawówa lijí'inaa pascuaca, náayacta'inaa liá'a páanica jócai múrracau. Náa'a nawácanaica, náa'a sacerdotébinica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca náawacau natáania nalí wáacoo, chítashia néewoo nawínaque'e Jesús natéequé'e cuíta manúmai rículani, númashi yúwica nácueji ya náiiuaque'inini. ² Ne áabi má'ee:

—Jócaita fiesta éerdi rícu, jócubeecha íiwirri chóniwenai wówa naméda máashii.

Báquetoo íinetoo nuádeda juménibee Jesús nácu (Mt 26:6-13)

³ Jesús yáairriu Betániala, Simón íibana néerra, liá'a Simónca wáalierrimite lepra; nácula liwáau mésa nácula, ruínu báquetoo íinetoo índechoo áabai frasco alabastro yúsai cashiámui juménibeeyu jí'ineerri nardo liyáwoo, cawéni wérri. Lisúwirria liá'a frascoca léewaqué'e liméecucoo ya linuádeda liá'a juménibeeca Jesús wíta nácu. ⁴ Áabibi náa'a yéenei néenee íiwirrini wówa, namá'ee nalí wáacoo:

—¿Táda namáshida liá'a juménibeeca?

⁵ Éewerriicta wawéndaca áabai camuíta liwéni liá'a tráawajuca, quéewique'e nayúda náa'a carrúni jináatanica.

Ya táania máashii runácula ruá'a íinetooca.

⁶ Ne Jesús má'ee:

—Imáacani; ¿tánda ijódiani? Liáni rumédani nulí saícai wérri. ⁷ Ne náa'a carrúni jináatanica arrúnaa iyá íibi, ya éewani iméda irrú saícai táshia éewacta jiníni; ne nuyá jócai'inaa nayá íibi mamáarraca. ⁸ Ruáni ínetooca le ruénani rumédacaja liáni: Rujúsueda nunácu juménibee jóctanaa naquéni nuyá. ⁹ Ne yáawaiyi numá irrú, táshia nácucha cáinabi jíni táshia náiiwadedacta liá'a chuánshica wásedau'inaacoo, natáaniaminaa runácu ruá'a ínetooca liá'a rumédanica, cháminaa nédacanicoo runácujo.

Judas fréserra léntregaa Jesús
(Mt 26:14-16; Lc 22:3-6)

¹⁰ Judas Iscarioteca, néenaa náa'a doce éewideneu, yáairriu licábaca nawácanai náa'a sacerdotébinica quéewique'e chítashia léewoo'u léntregaa nalí Jesús. ¹¹ Néemi'inaami, saíta nawówa ya nafrésia náa lirrú warrúwa liá'a Judasca, liyá prínsipierri limúrru liyáalimi saíca léntregaaque'e Jesúsca.

Liá'a santa cena Wawácali shínaaca
(Mt 26:17-29; Lc 22:7-23)

¹² Quéechanacu áabai éerri liá'a fiestaca náayacta liá'a páanica jócai náarru limúrracau'u, quéecha'inaa náiinua liá'a cordéroca pascua shínanaaca, náa'a éewidenaicoo nasáta néemiu Jesús:

—¿Tanácucha jiwówai jiyá jíni wáacoo waméda liá'a íyacashica pascua shínaaca jirrú jíni?

13 Néenee'e libánua chámata lishínaa éewidenaicoo ma nalí:

—Yáa namówai lirrícula liá'a chacáaleeca. Néeni ínujoo báqueerri washiálicuerri téerri áabai cántaru shiátai; yáau liánai, ¹⁴ táshia liwárruactau jíni, imá lirrú liá'a cuíta wácalica: 'Liá'a quéewidacai lisáta léemiú: ¿Tanácucha liyá jíni liá'a cuartoca núyacta'inaa nushínaa éewidenaicoo yáajchau pascua íyaninaaca?' ¹⁵ Liyá líyadaminaa irrú liá'a piso áacaica áabai cuarto máanui, ichúnini ya listo náayacta'inaa cena. Iméda árra quinínama liá'a arrúnai'inaa wáayaca.

¹⁶ Néenee náa'a éewidenaicoo jáiwa náawai chacáalee rícula. Náiiinu quinínama léjta Jesús máyu'u nalí, ya naméda liá'a cenaca pascua shínanaaca.

¹⁷ Quéecha'inaa samáacai, línu liá'a Jesúsca cuarto rícula lishínaa doce éewidenaicoo yáajchau. ¹⁸ Nácula'ee nawáacoo náayaque'e Jesús má'ee nalí:

—Yáawai'inaa numá irrú, aí báqueerri íibi já'a íyeerri nuájcha éntregueerri'inaa nuyá náiiinuaque'e nuyá.

¹⁹ Néenee máashii nawówai náa'a éewidenaicoo nasáta néemiú liyá bácaínaa namá'ee:

—¿Nuyáminaani? Báqueerri ma lécchoo: — ¿Nuyáminaani?

²⁰ Jesús ma nalí:

—Báqueerri íibi iyá doceca íyeerri nuájcha lirrícu liáni mitájiaca. ²¹ Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca, ínuerri Dios néenee yáairri'inau máanalica léjta litánau'u

Dios chuáni rícu. Ne máashii wérri lijiácoo lirrú liá'a washiálicuerri léejueda'inaa náiinua nuyá. Sáictaminaata jíni jóctata lijiáwai liá'a washiálicuerrica cáinabi ita'aa.

²² Nácula náaya náa'a éewidenaicoo liájcha liá'a Jesúsca, liwína páani, liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica. Linísa'inaa liá Diosru sáicai linácu liá'a páanica, litúcuedani liá nalí, limá'ee:

—Íyau, nuíinaa walierra.

²³ Néenee liwína vino áabai báasu liá Diosru sáicai linácu. Linísa'inaa liá Diosru sáicai linácuí, liá jíni nalí náiierra quinínama báasu rícueji. ²⁴ Limá nalí:

—Liáni wówerri limáaca nuíirranacaalani, nuádedani'inaa íchaba jíconaashi nácueji. Liyú liáni írraica, numéda nuyá léjta Dios máyu'u numédaque'ini quéewique'e numéetua íchaba jíconaa. ²⁵ Yáawaayii numá jóca nuíirra liábi liá'a uvaca mawiá ne liyáali éerri'inaajoo nuíirra liábi liá'a wáliica chaléeni áacairra Dios wánacaalactalaca.

Jesús úiwa Pé'erurru libáyaque'e lináawa liá'a Jesúsca

(Mt 26:30-35; Lc 22:31-34)

²⁶ Quéecha'inaa narrába áabai shímashi, jáiwa najiáu cuíta lícucha náau áabai dúuli néerra jí'ineerri Olivos. ²⁷ Néenee'e Jesús má'ee nalí náa'a éewidenaicoo:

—Quinínama iyájoo yúrrucuedaminaajoo iwówaujoo nunácueji wáalee táayee, imáaca nuyá bácai, jiníwata jái tánacuwai wanácu: 'Nuínuaminaajoo léju liá'a pastorcojoo,

náju náa'a ovejaca nacáarraliaminaujoo.’
 28 Ne quéechanacu jáicta nucáwiauujoo,
 nuáuminaajoo ibéechajoo Galilea rículajoo.

29 Néenee'e Pé'eru má'ee Jesúsru:

—Áawita náurrucueda nawówauujoo
 quinínamajoo namáaca jiyá bácai, nuyá
 jócai'inaa.

30 Néenee'e Jesús éeba'ee Pé'eru chuáni:
 —Yáawaiyii numá jirru jiyá, wáalee táayee,
 jóctanaa limáida chámaichu liá'a gáayuca,
 jibáya jináawauujoo matálichujoo nunácueji,
 jócala yáa léenaa nunácu.

31 Ne limá'ee Jesúsru danáanshiyu mawí:

—Áawita rúnnaa máanali nuyá jiájchajoo, jóca
 nuéjoo nubáya jináawa mawiá.

Quinínama cha namácai.

Jesús óreerri Getsemaní néeni

(Mt 26:36-46; Lc 22:39-46)

32 Jáiwa náawai chaléeni jí'ineerri Getsemaní.
 Jesús ma lishínaa éewidenaicoorru:

—Iwáayu íchaitaa áani nácula, nuáu
 nu'óracao.

33 Ya litée Pé'eru, ya Santiago ya Juan, ya
 néenee lisíntia bájjiala máashii liwówa cáwi
 licábacoo lécchu. 34 Limá nalí:

—Nusíntia nácuu máashii máanalicai.
 Imáacau áani, úwa imáajoo.

35 Liyáalimi Jesús yáu libéechalawoo
 mawí, litájiau cáashia lináni dúnu cáinabi,
 lisáta'eewoo Dios yúcha, jócubeecha línna
 carrúni jináata limédacoo bájjiala. 36 Á'a
 li'óractacoo limá'ee: Nusálijinaa, jiyá éewerri

jiméda quinínama: Jéda nútacha liáni carrúnatai wérrica; ne jócubeecha jiméda léjta nuwówau'u, ne jimédaque'e léjta jiwówau'u. ³⁷ Néenee léējuawai chaléeni nayáctalaca ya línu nanácu máainai. Limá'ee Pé'erurru:

—Simón, ¿jimáa jiyáca? ¿Jócu wíta áabai hóraa jéewa jiyá cáwi jítáleda nuyá? ³⁸ Arrúnaa cáwi iyáca ya i'órau, quéewique'e jócubeecha licáu irrú liá'a máashiica. Iyá saícai iwówa, ne ínaa wáneerri cáarru iyá.

³⁹ Ne liáu báaniu, ya li'órau lirrípítia liyája chuánshicaja. ⁴⁰ Néenee lééjua'inau báaniu, línu nanácu náa'a éewidenaicoo báaniu máainai, jiniwata dajuíshi báya wérrí natuí. Jini náa léenaa namá lirrú. ⁴¹ Lééjoo matálichu, ya limá nalí:

—¿Isíguia imáaca ya iwówa íyabacoo? Cáí aja árra, línu léji líarra hóraaca Nuyá Washiálicuerri Dios Cúuleeca néntregaani'inaa nacáaji ricúla náa'a cajíconaanica. ⁴² Ibárrroo, wáawai; aí urrúnicaí liá'a éntregueerri'inaa nuyá nujínairru.

Natée preso liá'a Jesúsca
(Mt 26:47-56; Lc 22:47-53)

⁴³ Jesús táania'inaa liyá újni'ii, línu néerrai liá'a Judasca néenaa náa'a doce éewidenaicoo, íchabani chóniwenai yáajcha índenai espada ya áicuba. Ínuenai nawánacaala nácu náa'a sacerdote wácanaica, náa'a íiwadenai Moisés chuáni, yá'ee náa'a salínaica. ⁴⁴ Liá'a Judasca éntregueerri nalí Jesús linísa líiwa nalí chítashia quéewo'oo náa léenaa Jesúsqui jini:

—Léju liárra nushíshi linánijoo, liyáwa léju liárra. Iprésudani itée saícani.

⁴⁵ Línu'inaa liá'a Judasca, lirrúniu Jesúsru madéjcalicunaa limá lirrú:

—¡Quéewidacai!

Néenee lishíshi jíni. ⁴⁶ Linísa'inaa lishíshiqui jíni, néenee nawína jíni natée preso jíni.

⁴⁷ Néenee báqueerri néenaa yáainai néeni, lijéda lishínaa espada límanaca licúchau, jáiwa líju le jiliá'a sacerdote wácali shínaa chóniwerri tráawajairri lirrú liwíchua liwíbai. ⁴⁸ Ya Jesús lisáta léemiu náa'a chóniwenai:

—¿Tánda índa espada ya áicuba quéewique'e iwína nuyá preso, jicá'a liá'a máashiicaica?

⁴⁹ Éerri jútainchu nuyá yáajcha nuéewida iyá lirrúcu liá'a templo máanuica, jócai iwína nuyá preso. Ne liáni imédani iyáca léjta limáyu'u liá'a Dios chuánica.

⁵⁰ Néenee quinínama náa'a lishínaa éewidenaiicoo namáaca jíni liá'a Jesúsca nacánacau liúchai. ⁵¹ Ne báqueerri icúlirrijui yáau liánai, dájiderriu áabai éeyaishiyu. Ne liárra jáiwa nawína jíni. ⁵² Ne liyá jáiwa liwáseda lishínaa éeyaishimiwai jáiwa licánacau jushícai.

Jesús náajcha náa'a judío wácanaica

(Mt 26:57-68; Lc 22:54-55,63-71)

⁵³ Natée Jesús lirrú liá'a sacerdote wácalirru, ya náawacau quinínama náa'a wácanaica sacerdotébinica, náa'a salínaica ya náa'a quéewidacánica ley shínaaca. ⁵⁴ Pé'eru yáau líshiirricu déecuchata, cáashia línu patio ítala

lishínaa cuíta liá'a sacerdote wácalica, ya jáiwa limáacawai náajcha náa'a catúyacani templo, licámudau liyá chichái téjei.

⁵⁵ Náa'a sacerdotébini wácanaica ya quinínama nawácanaica, namúrru'e chítashia quéewau'inaa cajíconaa nalí Jesús náiinuaque'inini; ne jócai jiáu nalí léjta nawówau. ⁵⁶ Jiniwata báawita namá íchaba ne jócai yáawaiyi, namá'ee nalí wáacoo bácainaa.

⁵⁷ Áabi bárroo namáca újnii namé'e nanúma yúbicau:

⁵⁸ —Wayá éemenai limáca: 'Nuyá cáarralerrí'inaa liáni temploca namédani náa'a washiálicuenaica, ya matáli éerri nubárrueda áabai ya jócai namédacala náa'a washiálicuenaica.'

⁵⁹ Ne jini éewiderrini liá'a namánica.

⁶⁰ Néenee liá'a sacerdotébini wácanaica libárroo béewami nalí quinínama, ya lisáta léemiu liá'a Jesúsca:

—¿Jini éebaca? ¿Tána léji liéni namáni nayá jáica jiyá jini?

⁶¹ Ne Jesús máacau manúma, jini éebacta; jiniwata náa'aca léenaa jócu liwáalia ítalashi. Liá'a sacerdotébini wácanaica léejoo lisáta léemiuni:

—¿Jiyá jilierra Mesías, liá'a licúulee Dios sáicaica?

⁶² Jesús ma lirrú:

—Jajá, nuyá. Ya iyá icábaminaajoo nuyá Licúulee liá'a Washiálicuerrica wáairriu chéni sáicaquictejica liá'a Dios cadánani wítee, ya líinu sáanaí íbeji.

63 Néenee liá'a sacerdotébini wácanaica jáiwa lishírricua líibalawai liwówau limáca íiwirricala liwówa, ya limá'ee:

—¿Tána arrúnaa warrúnaacai nacábaque'e mawí jíni? 64 Iyá éemenai limá chuánshi máashii Dios nácu. ¿Chíta icábau jiníni? Quíninama namá cajíconaacalani ya arrúnaacala máanalicani.

65 Áabibi chánau nawísadacani, ya nabáya lituí ya nabásaida liyá, namá lirrú:

—¡Jiácta léenaa tánashia básaida jiyái!

Ya náa'a catúyacani templo nabáseda lináni.

*Pé'eru báyeerri jócala licúnusia Jesúsca
(Mt 26:69-75; Lc 22:56-62)*

66 Nácula Pé'eru yáa liyáca cáinacula patio íta'aa, néenee ruínu ruá'a báquetoo néenaa náa'a sacerdote wácali shínaa chóniwenai néeni sána yáca. 67 Rucába'inaa Pé'eru nábeerri liyáca chichái dáninacu, néenee'e rucába'ee lirrú rumá'ee lirrú:

—Jiyácani yáairrimi liájcha lécchoo liá'a Jesús Nazaret saíca.

68 Ne Pé'eru báya jíni limá'ee:

—Jócai nucúnusia liyá, jiní nuá léenaa liá'a tánashia jitániaca.

Néenee lijíáu bináawalai cuíta núma licúla néenee gáayu máidai. 69 Rucába'inaa lirrú báaniu ruá'a chóniwetooa, néenee rumá nalí náa'a yáinai néerra:

—Léwa báqueerri néenaa liárra náa'a yéeneemi Jesús yájcha.

⁷⁰ Néenee Pé'eru léejoo libáya báaniu jíni liá'a Jesús náwa. Íchaitaa rími liáwinaami, náa'a yáainai néerra namáwee Pé'erurru báaniu:

—Yáawaiyii, jiyá báqueerri néenaa, níwata jiyá Galilea sái lécchoo, jitáaniacala léjta nayá.

⁷¹ Néenee'e lijúrawai limá'ee:

—Dios cástigaa nuyá jócta numá liá'a yáawaiyiica. “Dios yáa léenaa jócai nucúnusia liá'a washiálicuerrica cháí itáania iyá nácu”.

⁷² Liyáalimi já'a, gáayu éejoo limáida báaniu. Néenee'e líinu Pé'eru liwíta lículai liá'a chuánshica Jesús mánimi lirrú:

—Jóctanaa gáayu máida chámaichu, jibáya nunáawa matálichu.

Ne lédacani'inau linácu liáni, néenee líchai.

15

Jesús Pilato náneewa

(Mt 27:1-2,11-14; Lc 23:1-5)

¹ Jucámarra'inaami liácuwai, nawáca yáacau náa'a sacerdotébini wácanaica náajcha náa'a salínaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca, quinínama judío wácanaica. Ya natée Jesús libáji rícuu, jáiwa néntregaa jíni Pilatorru.

² Pilato sáta léemiuni:

—¿Jiyá jilierra rey judíobini shínaaca?

—Jiyái máca, —Jesús éeba'ee.

³ Jiniwata sacerdotébini wácanaica náani nalíta'aa íchaba chuánshi, ⁴ Pilato éejoo lisáta léemiuni:

—¿Jiní jéebacta? Jicába chítashia mánaba najútacoo jíni.

⁵ Ne Jesús jócai éeba lichuáni; jáiwa'ee Pilato cáarrudawai.

Jesús nawána náiiuaca

(Mt 27:15-31; Lc 23:13-25)

⁶ (Nuwówai nuíwa irrú áabai chuánshi rími). Lijútainchu liá'a fiestaca jí'ineerri pascua, Pilato wáseda nalí náa'a judíobinica báqueerri preso tánashia nasátani. ⁷ Ái báqueerri cuíta manúmai rícula já'a jí'ineerri Barrabás náajcha náa'a limánabacaca, ínuenai chóniwenai lirrícu liá'a jináwiuca namédani náajcha náa'a gobierno shínaa chóniwenai, ya náiiuwa báqueerri chóniwerriite. ⁸ Néenee narrúni'inau Pilatorru náa'a chóniwenai íchabanica, néenee nasáta limédaque'e nalí léjta liwítee séewirrinaa. ⁹ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Iwówai nuwáseda irrúni liá'a Judíobini shínaa reyca?

¹⁰ Pilato liáca léenaa náa'a sacerdotébini wácanaica, néējuéda Jesús lirrú cadénica nayá. ¹¹ Ne náa'a sacerdotéca wáneenai nacáarraliacoo náa'a chóniwenai queéwique'e nasáta Pilato wáseda saíca mawí liá'a Barrabásca. ¹² Néenee Pilato má'ee nalí báaniu:

—¿Tánawa iwówai numéda liájcha liá'a imáni liá'a imáni nácucha judíobini shínaa reyca?

¹³ Néenee namáidada báaniwai namá'ee:

—¡Jíinua cruz nácuni!

¹⁴ Néenee Pilato má'ee nalí:

—¿Tánawa máashii limédai?

Ne namáidada danáanshiyu mawí namá'ee:

—¡Jíinua cruz nácuni!

15 Néenee Pilato wówai limáacacoo sáica chóniwenai yáajcha, néenee liwáseda nalí jíni liá'a Barrabásca. Néenee'e liwána nabása liyá danáanshiyu mawí liá'a Jesúsca. Nanísa'inaa nabásaqui jíni, néenee'e liá nalí jíni quéewique'e máanali cruz nácuni.

16 Néenee náa'a soldádoca nanísa'inaa natée Jesús lítala liá'a cuíta wérrica shínaa bináawaca, néenee náawaqueda yáacuwai náa'a soldado íchabani mawí. 17 Néenee nasúwa lirrú liá'a líibala quíirrai wérrica léjta rey íibala, jáiwa'ee nanísa'inaa nayáaqui jíni liá'a túwirrica macájcuiyu újni corónaca, nasúwa liwíta nácu jíni. 18 Néenee'e ya ta nachána namáidadaca namá'ee lirrú:

—¡Yáali, Judíobini shínaa Rey!

19 Nanísa'inaa natáa lirrúi jíni, néenee nabáseda náacoo jíni liwíta nácu varayu, nawísadani náacoo natúyau náacoo náurruí ita'au lirrú naméda náacoo lirrú nacáidaque'inini. 20 Nanísa'inaa nacáidaqui jíni, néenee namídu líibalami liá'a quíirrai wérrica néenee nasúwa lirrú le jiliá'a líibalaca. Néenee natée jíni náinuaque'e cruz nácuni.

Jesús natáatani'inaa cruz nácu

(Mt 27:32-44; Lc 23:26-43)

21 Báqueerri washiálicuerri Cirene néenee sái, jí'ineerri Simón, liá'a lisálijinaa liá'a Alejandro ya Rufo, ínuerri bacháideji. Libésuna'inaamiu á'a, nawána litée máashiiyu Jesús shínaa cruz. 22 Natée Jesús áabai sitio jí'ineerri Gólgota (wówerri limáca: “iyájimi yáarru”); 23 Náa líirra vino éewiderriu mirra

yáajcha, áabai debé cáiwibeeyuca, jí'ineerri mirra, ne Jesús jócai líirra náuchani. ²⁴ Ne jáiwa natáata jíni. Ya náa'a soldádoca jáiwa nachújida nalí wáacoo líibalami liá'a Jesúsca, nacába tánashia natée nalí wáacuwai.

²⁵ Manúlacaiba las nueve natáata'inaamini liá'a Jesúsca. ²⁶ Ya nachánaa áabai letra cruz nácu wówerri limáca tándashia nácueji náiinua jíni, limá: “*Rey judíobini shínaa*”.

²⁷ Liájcha natáata chámata máashiinini lécchoo, báqueerri sáicaquicteji ya báqueerri apáuliquicteji. [²⁸ Cha licúmpliacoo liá'a tánerricoo: “Naníquini náibi náa'a máashiinica”.]

²⁹ Náa'a bésunenaicoo náacoo nacáita liyá, nacúsuda nawíttau ya namá lirrú:

—¡Jéemite, jiyá cáarralerrri templo ya matáli éerri jinácuda báaniu wáni, ³⁰ Jiwásedateu jiyá jájiu ya jiúrrucoo cruz nácucha!

³¹ Chacábacanaa nacáida liyá náa'a sacerdotébinica wácanaica ya náa'a quéewidacani ley shínaaca. Namá'ee: — liwáseda áabi, ne liyá jájiu jócai éewa liwásedacoo. ³² ¡Jiúrrucoo cruz nácucha liá'a Mesíasca, Rey Israel shínaa, quéewique'e wacábacani ya wéebidaque'ini! Ya náa'a chámataca táatenaicoo liájcha nacáitade liyá.

Jesús máanalica

(Mt 27:45-56; Lc 23:44-49)

³³ Ne wówai'inaami wíyaicumi cái, quinínama cáinabi máaquerriu catáwaca cáashia las tresca. ³⁴ Liyáli hóraami Jesús máidada cadánani: “Eloi, Eloi, ¿lema sabactani?”

(wówerri limáca: “Nushínaa Dios, nushínaa Dios, ¿Tánda jimáca nuyá bácai?”)

³⁵ Áabi náa'a yéenai á'a, néemini namá'ee:

—Éemite, máiderri liá'a íiwadederri Dios chuáni Elíasca.

³⁶ Néenee báqueerri néenaa jáiwa licánacawai, jáiwa lisábida áabai esponja vino ijíshiiyu, libájini báju shitúwa juáta lícu, jáiwa lidúcu Jesúsru jíni quéewique'e lírracani, limá'ee:

—Imáacani, wacába Elías ínucta liúrrucueda cruz nácuchajoni.

³⁷ Ne Jesús jáiwa limáidada cadánani wérri, jáiwa máanali jíni. ³⁸ Ne liá'a cortinaca templo núma lícu sáica jáiwa lishírricuawai béewami cáinacueji áacairra. ³⁹ Liá'a wánacaleerri romanoca, yéerri Jesús júntami, licába'inaa máanali Jesús, limá'ee:

—Yáawaiyi liéni washiálicuerrica Dios Cúlee.

⁴⁰ Lécchoo ái áabi íina já'a cábenai nayá déecucheji; náibi ruyá ruá'a María Magdalena, María litúwa liá'a Santiago líshiimica ya José, ya Salomé. ⁴¹ Náani íinaca yáainaiu Jesús yáajcha ya nayúda liyá quéecha'inaa liyá Galilea néeni. Ái áabi mawí já'a áani íchaba áabi yéenaiu liájcha Jerusalén néerra.

Jesús naquénini

(Mt 27:57-61; Lc 23:50-56)

⁴² Jesús máanali'inaami liyáli éerrica náa'a judíoca nachúnicta quinínama nayáca liá'a éerrica sábadoca, liwówai limá walí, libéecha liá'a éerri nawówa íyabactacoo,

táda samáabee béecha. ⁴³ Jáiwa, báqueerri washialicuerri Arimatea sái jí'ineerri José ínuerri. Liá'a Joséca wánacaleerri áacai náibi náa'a wánacaleenai judíobini, néenderri Dios wánacaalau'u lécchoo, jócai cáarrunaa wárruacoo Pilato néerra lisátaque'e liúcha Jesús náanaimi. ⁴⁴ Néenee Pilato cáarrudau léemi jáica máanali liá'a Jesúsca néenee limáida lirrú liá'a soldado wácalica lisátaque'e léemiu liyá jáicta máanali jíni. ⁴⁵ Jáyaali soldado wácali íiwa lirrú jíni, néenee Pilato líná áabi éntregaa Josérruni Jesús náanaimi. ⁴⁶ Néenee José wéni bájirra wáarruma mawíyii cawénica. Liúrruacoo Jesús cruz liúcha jíni, linísa'inaa lidájidaqui jíni, néenee libáyani útawi rícu wáalii jíni naquénini íiba íibi. Linísa'inaa libáya útawi rícu jíni, néenee liwówaneda áabai íiba libáyaque'e útawi núma. ⁴⁷ Ruá'a María Magdalena ruájcha ruá'a María José túwaca nacábani liá'a namáacactacani.

16

Jesús cáwiactau

(Mt 28:1-10; Lc 24:1-12)

¹ Libésuna'inau liá'a éerri nawówa íyabactacoo, ruá'a María Magdalena, ruájcha ruá'a María Santiago túwaca ya ruá'a Saloméca, nawéni juménibee náaque'iu najúsua Jesús náanai nácuni (jócubeecha máashii líisaani). ² Domingo manúlacaiba wérri, cáiwia wáalii jiácuwai, náau útawi néerra. ³ Namá'ee náacoo nalíwaacoo:

—¿Tána wówanaida walí útawi núma rícuha liá'a íbaca?

⁴ Ne nacába'inaa nabéechau, nacába liá'a íbaca shírruerriu liárru rícuha liá'a íba máanui wérrica. ⁵ Néenee nawárrua'inou útawi rícuha, nacába báqueerri icúlirrijui wáacoo liyáca saícacaquictejica wálierri líbalau cabálai dírrirri néenee nacáarrudau bájala. ⁶ Ne limá nalí:

—O'icáarrudau. Imúrru imácoo liá'a Jesús Nazaret saíca liá'a náinuanimi cruz nácu. Ne cáweerriwai, jiní áani. Icábateni áani namáacactamiani. ⁷ Yáa namówai, íwa nalí náa'a lishínaa éewidenaicoo ya Pé'erurru léchho: 'Liácalau nabéecha Galilearra. Icába néerrajoni, léjta limáyu'umi irrúni.'

⁸ Néenee najiáu nacánacacoo útawi yúcha náa'a ínaca, níwata chéchineneu, nacáarrudacalau. Jiní namá ábirru jiníwata cáarruca nayá.

Jesús iyaderriu María Magdalenarru

[⁹ Quéecha'inaa Jesús cáwiacuwai domingo manúlacaiba wérru, líyadau rulí quéechanacu ruá'a María Magdalenaca, lijédanimi yúcha siete espíritu máashiini. ¹⁰ Néenee ruáu rúíwa nalí náa'a yéenaimi Jesús liájcha náa'a máashiini wówa íchenaica. ¹¹ Néemi'inaa cáwicaa Jesús báaniu rucábacalani, ne nayá jócai néebida rulí.

*Jesús iyaderriu chámata lishínaa éewidenaicoo
(Lc 24:13-35)*

¹² Liáwinaami, Jesús íyaderriu nalí áabaiyu nalí náa'a chámata limáanabaca yéenaimi liájcha yáaineu náacoo náibayu bacháidala.
¹³ Néenee néejoo náaque'iu náiiwa áabi apóstolu Jesús yáajcha, ne nayá jócai néebida nalí lécchoo.

Jesús iiwacta nalí náa'a apóstolua namédaque'e léjta liwówau'i
(Mt 28:16-20; Lc 24:36-49)

¹⁴ Liáwinaami, Jesús iyadau nalí náa'a once éwidenaicoo nalí já'a nácula náaya nayácaaa, néenee licáita nayá cháuctaaa néebidaca ya cabálinicala nawówa níwata jócai néebida nalí náa'a cábeneemi licáwiacoo.
¹⁵ Néenee limá nalí: “Yáau quinínama cáinabi íiwa liáni chuánshica wásedeerri'inaa quinínamaru. ¹⁶ Tánashia éebiderri liá'a chuánshi sáicaicojoo libáutisacoo, liáminaa Dios néerra, ne tánashia jócai éebida liá'a chuánshijoo, jócani liwásedaujoo, liúcaminau máashiiquictalaca. ¹⁷ Namédaminaa léju liáni, náa'a éebidenai nuchuáni: Nují'inaa nácu najédaminaa espíritu máashii chóniwenai yúchajoo; natáaniaminaa chuánshi wáaliiyujoo; ¹⁸ Nawínaminaa áai nacáaji rícujuo; ya náiiirracta'ee méenaami máanalicaica, jócuminaa máashii liméda nalíjoo; ya mawí'inaajoo jáicta nachánaminaa nacáajiu nanácu náa'a bálíneneecoo sáicaminaa nayájoo.”

Jesús úrrerriu áacairra
(Lc 24:50-53)

19 Linísa'inaa litáania náajcha liá'a Nawácali Jesúsca, néenee linácudawai narríshibia áacairra jíni, liwáau Dios éemanacu sáicaquictejica, wáaque'e léenaa Dios máaca liyá áacai wérri. 20 Néenee najíau náa'a éewidenaicoo náiiwa liá'a chuánshi sáicaica matuínaamirru. Liyá Nawácali yúda nayá líyadaque'e quinínamarru lichuáni sáicai nayú náa'a méenaami libánuani lichuáni yáajchau. Chácajani.]

lxxxv

Liá'a Chuánshi Dios Shínaa
Achagua Partial NT [aca] -Colombia 2013

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Achagua

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 29 Sep 2022 from source
files dated 30 Mar 2022

89800e26-7a01-5d4e-9138-09f536d25dde